

LE ALEGRE COMÀR DE RIULTÈLA

Commedia in 2 atti in dialetto bresciano

di

Velise Bonfante

Libero adattamento da

“Le allegre comari di Windsor”

di William Shakespeare

PERSONAGGI

1. Franco Forte	= FRANK FORD <i>cittadino di Windsor</i>
2. Alice Forte	= Madonna ALICE FORD
3. Tomaso Pagina	= GEORGE PAGE, <i>cittadino di Windsor</i>
4. Margi Pagina	= Madonna MARGARET PAGE
5. Sig.na Anna Pagina	= ANNA PAGE <i>figlia di Page e madonna Margaret Page</i>
6. Maltafina	= FENTON <i>giovane nobiluomo</i>
7. Don Ugo Pregadio	= DON UGO EVANS <i>parroco gallese (pronucia: B = P G = C)</i>
8. Batista Penansima	= BATISTA SHALLOW <i>giudice di campagna</i>
9. Abramo Zìgol	= ABRAHAM SLENDER <i>nipote del giudice Shallow</i>
10. Pierino il Semplice	= <i>valletto di Abraham Slender</i>
11. Dott. Caius	= DOTTOR CAIUS <i>medico francese</i>
12. Giani Balù	= JOHN RUGBY <i>famiglio del Dott. Caius</i>
13. Picinèla	= MONNA SPICCIA <i>fantesca del Dott. Caius</i>
14. Gioàn Strinaròss	= SER JOHN FALSTAFF <i>cavaliere</i>
15. Bertoldo	= BARDOLPH <i>gente al soldo di Falstaff (tirapiedi)</i>
16. Pistola	= PISTOL <i>da Hobgoblin, gente al soldo di Falstaff</i>
17. Robin	= ROBIN <i>paggio di Falstaff</i>
18. Tone	= JOHN <i>domestico dei Forte</i>
19. Batista	= ROBERT <i>domestico dei Forte</i>

Personaggi eliminati

Guglielmo = figlioletto di George e Margaret Page

Tre o quattro ragazzini (vestiti da fate nell'ultimo atto)

L'oste della locanda della Giarrettiera

NYM al soldo di FALSTAFF – le battute di NYM (Nemo) sono state assegnate a Bertoldo

ATTO I

Scena I - la casa di Pagina

(Entrano il giudice Penansima, Zigol e don Ugo Pregadio.)

Penansima) Vardì don Ugo che me cambie mia idea. Farò en burdèl der chèi gròs. Gròs a tal punto che i me sentirà enfinamai a Brèsa e fin sö a la Madalena. Gna se ghe en fòs vint (20) de Gioàn Strinaròs mèss ensèma garés pora. Nüsü pöl permitis de tö 'n gir (de ciapà per el cül) el giudice di pace Batista Penansima.

Zigol) Me zio l'è en giudice di pace de chèi toghi, oltre che a Brèsa l'è cunusit a Mantua, Bèrghem, Vicenza, Venesia e Milà.

Penansima) Se pöl di che g'ho girat töcc i tribünai de l'alta Italia.

Zigol) Sorbole e ratolorum! Vardì don Ugo che me zio l'è apó mèss nobile.

Penansima) Maché mèss! Nobile entrécc e da pö de trezènt agn!

Zigol) Eh sé! Nobile e co' le stèma. En sima gh'è: "dùdes aole bianche" j-è mia tancc chèi che pöl pirmitis dùdes aole bianche sö le stèma.

Penansima) Le aole j-è pès de lach, el pès de lach l'è mia salàt compagn del bacalà che me parì vó.

Don Ugo) Dùdes pölès **pianch** (bianch) i va **pé** (bé) sö de ne stema vècc. I che sta **pé** ensima. I pölèss j-è de casa sö l'òm. I viv ensema a l'òm, e i significa "te völ **pé**" i völ di "amur".

Zigol) El siv zio, che me piazarés zontaga en bris de nobiltà apó al me de stemma.

Penansima) Nüsü te la 'mpedis, però prim g'ho idea che te gàbet de spuzàt.

Don Ugo) Me dize che a spuzàs el quarto di **nopiltà** se pöl ciapàl come pirdìl.

Penansima) Sti mia a di stüpidade.

Don Ugo) Ma sé, lasóm perder che **ch'è ròpe** pö importanti. Se el cavalier Cioàn Strinaròss el v'ha ufindit, caro el me **ciudice** Penansima, mé, me mète de mèss e sircaró de fav fa pace.

Penansima) Faró ricürs en apèl e pó en casasiù. En tribünal el garà bé de decider.

Don Ugo) Sti atento, sèrte ròpe j-è delicade de tratà. Ciapì **pé** le vòse misüre,

Penansima) Ah, se ghes en qualche an de men ve farés veder mé come che sistemerés la questiù.

Don Ugo) No, le maniere forti le va mia **pé**, sarés mei che j-amici i se metés de mèss per rià a mitica na preda süra. Però m'è vignit en ment n'altra ròpa. Ve ricurdìv la madamina Anna Pacìna, chèl **pèl pucunsi**, la fiöla de maestro Tomaso Pacìna?

Zigol) Chi, madamina Annetta? Chèla muritina che parla isé: cici, cici, come che fa le comàr?

Don Ugo) Ah sé, ah sé, "cici, cici"! L'è pròpe lé, e con de en möcc de palanche, e de or e de arzènt e alter reciuchì de valur, che sö nóno el **c'ha** lasàt en eredità. Lasóm en **panda** le stüpidade e parlóm de ròpe serie. Compinóm en **pèl** matrimone fra el nòs Zigol e madamina Annetta.

Zigol) Sorbole e ratolorum! Debù sö nono el g'ha lasàt en dòta en möcc de palanche?

Don Ugo) Certo, e sö pàder el **che** zónta en **panda** amó vercót de mancia.

Penansima) Apó mé la conòse, l'è na signorina bé empiantàda.

Don Ugo) En möcc de palanche con zontàt en panda amó vercót! L'è de pö che pé empiantàda.

Penansima) Sö, nom a troà chel galantòm de Pagìna. Magari ghe catóm là apó el cavalier Strinaròss.

Don Ugo) Da la me póca ve fòra apena la verità. Sé, el cavalier Cioàn Strinaròss l'è pròpe lé. Però vó chì de scultàm, chi de scultàm perché me ve vöi pé. Adès ciòche a l'ös de Messer Pacina (*Bussa.*) Uhù, ch'è nüsü? El Signur el penedise la vòsa casa.

Tomaso) (*Di dentro*) Chi è? (*Entra Pagìna.*)

Don Ugo) L'è la penedisiù del Signur, só ché mé, el ciudice Penansima e chèsto pèl zuinòt de mastro Zìcol che, se vó chi òja de sintil el carés de div dò paruline.

Tomaso) Só contènt de véder che stiv töcc bé. E ve ringrasie giudice Penansima per chèl sistèl de fazà e durcc (tordì) che mi mandàt.

Penansima) Maestro Pagìna, so contènt fis de vidiv. De bù v'è piazit i me fazà? L'è stada na giornada scarsa, g'ho mia ciapat de mei.

Tomaso) Vó siv trop bu compar, grasie, grasie.

Zìgol) Che vo ghe cridighe o nò, ve ringrasie apó me.

Tomaso) Oh, caro messer Zìgol, só prope content de vidiv.

Penansima) Gh'è ché el cavalier Strinaròs da vò?

Tomaso) Se, l'è ché. E me, se ghes de pudì, sares el prim a mitim en mes per fav fa pace.

Don Ugo) Chèsto ché l'è prope en parlà de calantòm.

Penansima) El cavalier el m'ha fat en tòrt gròs, maestro Pagìna.

Tomaso) Sé, apó a lü el se n'è rindit cönt.

Penansima) El fato de rindisèn de cönt völ mia dì che el tòrt el se scancèle. El mia vera maestro Pagìna? Fam tòrt a me, en giudice, el l'ha fada pròpe grosa.

Tomaso) Ècol che ria el cavalier Strinaròss.

(*Entrano ser Gioàn Strinaròss, (Nemo) Bertoldo e Pistola*)

Strinaròss) Alura, giudice Penansima, ghiv prope decidìt de denunciàm?

Penansima) Cavalier, vó ghiv ciapàt a bastunàde i me malghés e per fala pö bèla siv nàt en del me ròcol senza domandam el permès.

Strinaròss) Sé, per daga en bazi a la fiöla del guardiacacia.

Penansima) Uh che spirit di patata! Chèsto sarés el mén. L'è del rèst che ghiv de rispónder.

Strinaròss) Ve risponde sübit. Sé, l'è vera. Siv contènt. Èco, za rispundìt.

Penansima) Vedari! Vedari vó quan che le uss le riarà al tribünal.

Don Ugo) *Pauca verba*; ser Cioàn, poche paròle ma pune (buone).

Strinaròss) Poche paròle el bel nient. Che ve bala en de la söca, Zigol? Cosa ghiv contra de me.

Zìgol) Sorbole ratolorum! La me söca l'è piena de ròbe contra vó e contra i vòs tirapè Bertoldo, Nemo e Pistola che prim i m'ha portàt en de n'osteria, pò i m'ha fat embriagà e vödat le scarsèle.

Bertoldo) Oibò, testa de strüdel, siv stat vó a vignign a dré.

Zìgol) Che sif dré a dì, me ghe c'entre mia...

Pistola) Möer sö en can-can compàgn per nient

Zìgol) Me ghe c'entre mia...

Bertoldo) (Nemo) Testa de strüdel! Vardi che nóter sóm bù de fav sö a fitine se la gne gira.

Zìgol) Zio, el siv endó gh'è nat Pierino, el me servidùr?

Don Ugo) Calmiv e sercóm de sistemà le ròpe. Som en du a fa de arprito. Fidelicet me medesmo, e fidelicet maestro Pacina. Decidaróm nóter du sö tóta la questiù.

Tomaso) El g'ha dit bé don Ugo. E sistemaróm le ròbe senza na a fa pajasàde en piasa.

Don Ugo) Pene, pene, pene. Scrie söl me taquì come che sta le ròpe e pó decidarom.

Strinaròss) Ehi, Pistola!

Pistola) So ché siòr padrù.

Strinaròss) Ehi Pistola, dim la verità: ghet vödat le scarsèle a mastro Zigol?

Zìgol) Sicür come la mort, che el me j-a vödade. E ghe j-ere bèle sgiónfe.

Strinaròss) Alura Pistola, el vera?

Don Ugo) No, sarà fals come Ciuda, visto che l'è en mèss delinquent.

Pistola) Ehi siòr, come se permètel de di isé. Ser Gioàn el ghe faghe rimangià chèl che 'l g'ha dit!

Zìgol) Sorbole e (Indica Bertoldo) ratolorum! Só pò che sicür che l'è stat lü.

Bertoldo) (Nemo) Messer, òcio a chèl che dizì, perché se me salta el frinco só bèla bù de fa nà le mà, le me fa za spür. Se pöl mia sèmper ófender la zènt endàren.

Zìgol) Se l'è mia stat lü l'è stat l'alter, chèl có la facia de embriagù. Apò se me ricorde mia tant bé, perché i m'ha fat bèer, só mia en sumèl, só mia stüpit del töt.

Strinaròss) Cosa ghe rispòndet Bertoldo dele sguanze róse?

Bertoldo) Siòr padrù, lüche bev e ribev el g'ha pèrs el servèl dré a le scale. Bev e ribev el g'ha pèrs töte e sich le sentense.

Don Ugo) I cinque sensi, se dis! Mia le cinque sentense. Ignorànt de 'n sumèl.

Bertoldo) Lü l'era embriach mars, quan che l'è stat el momènt de pagà, el g'ha dàt töcc i sò sólcc.

Zìgol) Se mai me vegnarà set amó, endarò a béer con dele persune oneste, civili, pie, timorade de Dio. Bearó pö ensema a giargianéss compagn.

Don Ugo) Prao mastro Zìcol. Isè se fa. E i pu propositi i va mantignicc.

Strinaròss) Siori: che finis la storia. Ghiv sintìt töcc che a la fi de la sunada nó gh'è sùcès nient.

(Entrano Anna Pagìna [che porta del vino; e poi] Alice Forte e Margi Pagìna.)

Tomaso) No, cara la me tuza, il vù ripòrtel en casa; el bearóm de dénter. *(Esce Anna Pagìna.)*

Zìgol) O Cielo! Chèla l'è la madamina Annetta!

Tomaso) Oh, siura Alice Forte, che me diziv de bèl?

Strinaròss) Cara la me comar Forte, come só contènt de vidiv. Pòde cara la me siura? Me dala el permès? *(La bacia.)*

Tomaso) Fómna, figa bèla cera a chèsti siòri. Nom che gh'è za la taola pariciàda; dènter, dènter, cumudìv, deanti a en bel piat de pastasöta e a un bu bicér de vi, pasa töte le biligornie.

(Escono tutti tranne Zìgol, Penansima e don Ugo.)

Penansima) Dessèdet Zìgol! Dessèdet! Nom che j-è dré a spetà apena te. G'óm de parlà. Somèa che ghe sape sentür de na proposta, ciapada en pó a le larghe e bötada en pó là isé dal nòs don Ugo. Me scultèt chèl che dize?

Zìgol) Sorbole, se le ròbe le sta isé faró chèl che pòde.

Penansima) Abelàse, ma sérca de capim.

Zìgol) Zio, vardi che l'è chèl che só dre a fa.

Don Ugo) Dirvì pé le rice mastro Zìcol e sti atento e sculta pé.

Zìgol) Faro töt chel che me zio, el giudice Penansima el me dizarà de fa. Scuzim se 'l dize, ma lü l'è giudice e me vale gnent.

Don Ugo) L'è mia chèsta la questiù, la questiù la sta töta en del "maridàs".

Penansima) Giösta, la questiù l'è pròpe chèsta.

Don Ugo) Ater fat che chèsta. L'è apena chèsta...e co' la madamina Anna Pacìna.

Zìgol) Sorbole! Se la questiù l'è apena chèsta la spùze apó sübit, a cundisiù, s'entèndi, che la gabe na buna dòta.

Don Ugo) Ma dopo chi de fav vulì **pé** da la tuza. Chiv capìt? E chiv de dimèl có la vòsa **poca**, ciar, cridiv de rià a fachela a vulica **pé** a la tuza?

Penansima) Zìgol, Zìgol mio, te la sèntet, dopo, de vuliga bé?

Zìgol) Crède de sé, ghe la metaró tóta, faró chèl che pòde.

Don Ugo) E no, l'è mia asè. Chi de dim, ciar e tond, se l'è en mester che se pöl fa.

Penansima) Nóter volom sai se con de na buna dòta te set disposto a spuzala.

Zìgol) Per na buna dòta pòde fa töt.

Penansima) No, te ghe mia capìt chel che som dré a fa. Alura, ghe volarét bé a sta tuza sé o no?

Zìgol) Na vòsa parola e me la spuze. Se en prinsépe el ghe sarà mia, l'amur el vegnarà dopo. Dopo maridacc gh'è töt el temp per cunusis, l'è na bèla tuza, de sicür la me farà mia scarèsa. Se vo zio me dizì de spuzala, me la spuze sübit... "dissolutamente".

Don Ugo) Prao, però endó casca l'àzen l'è chèl "dissolutamente". Forse vulièv di risolutamente? Ma l'intensiù l'è **puna**.

Penansima) Ma certo che el vulia di risolutamente. El mia vera Zìgol?

Zìgol) Certo zio.

(Rientra Anna Pagina.)

Penansima) Èco, èco che ria la nòsa bèla madamina Annetta. Pecàt che só vècc, cara madamina.

Anna) El disnà l'è en taola. Mè pàder el ve spèta.

Penansima) Ai ordini cara madamina. Sala che lé l'è pròpe en gran bèla?!

Don Ugo) Vègne, vègne a mé, pòde mia manca quan che i me envida, sares maleducasiù. Mancìa e cratà l'è asé **ampià** (mangiare e grattare basta cominciare).

(Escono Penansima e don Ugo.)

Anna) E vo, vigniv mia dènter?

Zìgol) No, grasie, sto bé isé.

Anna) Senza mangià?

Zìgol) G'ho mia fam, grasie lo stes. De bù, g'ho mia fam.

Anna) I volarà mia sintas zó a taola se vó vignì mia.

Zìgol) Se g'ho mia fam, g'ho mia fam.

Anna) Sö de brao, el vègne.

Zìgol) No, grasiè, preferese fa du pass che de fòra, da quan che só cascat de caal l'udur de la càren el me fa vègner engosa. Ma gh'è en giro en qualch séngnen co n'orso?

Anna) Sé, l'ho sintìt a dì ger matina en piasa.

Zìgol) Ve fal pora l'orso?

Anna) Ostis se 'l me fa pora!

Zìgol) A me nò, a olte me vegnares òja enfin de nà a sinsigal, tiaraga la cua. Me g'ho mia pora dej orsi. Gna 'n pó.

Tomaso) (*Entrando*) Alura vignìv o vigniev, sòm dré töcc a spetàv.

Zìgol) Ve ringrasiè compar, ma g'ho mia fam.

Tomaso) (*Sbrigativo*) Fam o mia fam: dènter e se 'n parle pö.

Zìgol) (*Gli cede il passo*) Prima vó.

Tomaso) No, no, prima vo.

Zìgol) Madamina Annetta, pasì vó alura per prima.

Anna) Oh nò, me nò, me permetarès mai.

Zìgol) Sorbole. Mé pase mia per prim, voi mia faga de tòrt. Pasà völ dì èser vilan e maledücat

Anna) Per piazér, pasì e mocomela lé.

Scena II - la stessa (casa di Pagina)

(*Escono. Entrano don Ugo e Pierino.*)

Don Ugo) Dessèdet, campe en spala e va a cercà la casa del dutur Caius endó che sta Picinèla che la che fa de maséra.

Pierino) Sübit, nó che brüze (*fa per uscire*).

Don Ugo) (*Lo ferma*) En momènt, daca chèsta lètera. L'è per perorà la causa del tò padrù, mastro Zicol. Picinèla l'è stada la chidasa de madamina Annetta e se la völ la pól mitica do pune parole. Va, che me naró a finiser de disnà. Manca amó formai e fröta. (*Pierino esce.*)

Scena III - la locanda della Giarrettiera

(*Strinaròss, Pistola (Nemo) e Bertoldo.*)

Strinaròss) No, con chesti ciar de lüna gh'è mia tant de sgalezàla.

Pistola) Sarés mei sircà de fa vègner el sul.

Strinaròss) Se pöl mia nà avanti isé. G'ho de stüdià en vergót per caàm da le pètòle.

Pistola) Se garà bé de mangià töcc i dé.

Strinaròss) Conusiv en tal de Riultela che el se ciama Franco Forte?

Bertoldo) Oibò, i la conòs töcc, apó mé, l'è giü che g'ha mia frèt ai pé, l'è giü pié de palanche.

Strinaròss) L'è en pó che stròleghe. G'ho en certo bisighulì che me röma endinamai en pansa. G'ho de ciapà de le misüre...

Pistola) Misüre, fi senza mizürala, la sarà du mèter e mès chèla pansa lé.

Strinaròss) Móchela de schersà Pistola! Sarà apò du mèter e mès de pansa, ma vergòt se g'ha de mitiga dènter. Chèsto l'è mia el momènt de dimagri, per rinforsà le finanse g'ho decidìt de faga la corte a la moer del siòr Franco Forte. G'ho na mèza idea de piaziga, de èser el sò tipo. Quan che la me arda con chèi so du bèi öcc, somèa che la me dize "Só vòsa cavalier Strinaròss, vignì a töm!" Mia per di, ma mé so amó en gran bèl òm, de chèi tóghi, piaciùs.

Pistola) L'arés mai dit de chèla siura lé.

Strinaròss) La zènt la dis che l'è le a tègner i curdù de la bursa.

Bertoldo) (Nemo) Alura s'è zabela töt risolto.

Strinaròss) G'ho scrit na lètera per lé e giöna per la moér del maestro Pagina. Apò a lé la me varda sèmper con du öcc. La me squadra dal có ai pé, aanti e endré. Però capise mia perché i sò du öcc de sul i se ferma sèmper sö la me la pansa.

Pistola) Se vèt che stralüs el sul söl ledàm.

Bertoldo) (Nemo) Oibò, chèsta l'è pròpe bèla.

Strinaròss) Ve dize che ghe piaze. Vidiv mia come che só bèl! L'è per chèl che la me endora coi so öcc. E che öciade malandrine. E apó lé la tè i cudrù de la bursa en casa sua. E me ghe faró de banca a töte dò. Gne spèta sölcc a birulù. Va e portega sta lètera a la comar Pagina e tè, porta chest'altra a la comar Forte. Faróm furtüna. La furtüna la m'ha za bazat la front.

Pistola) Un òm de unur compagn de mè! Fa 'l galùpi! Fa 'l sensàl! Fa 'l röfià!

Bertoldo) (Nemo) No. Gna mé serte ròbe le fo mia. Tigniv la vòsa lètera spurchignuna. Mé, só tròp galantòm per fa sèrte ròbe.

Strinaròss) [*A Robin*] Ehi te Robin, ciapa chèste dò lètere e va a consegnale. Sübit, de cursa. L'indiris el gh'è scrit ensima. E voalter du: fòra dai pé, becamórcc screansàcc. Via, vöi pö vidiv: sif töcc du licenciàcc.

(*Escono Strinaròss e Robin.*)

Pistola) Che i pisù i te magne töte le bödèle! Làsel pèrder, nóter farom furtüna en de le osterie coi nòs dadi trùcàcc. Gh'è ne en bordèl de polastrei en gir de spenà.

Bertoldo) (Nemo) Nòm a spenà i polastrei ma nóm apó a vendicàs de chèl slambròt.

Pistola) Vöt vendicàt?

Bertoldo) (Nemo) Oibò! Alter fat che vendicàm.

Pistola) Pènsset de bù de rià a faghela pagà cara?

Bertoldo) (Nemo) Àter fat che cara, cara e salada. Te vedarè! Entant ambie col nà dal maestro Pagina e ghe cönte chèl che l'è dré a machinà el nòs pirlòt.

Pistola) Te, te vèt dal maestro Pagina e me naró dal siòr Franco Forte. E ghe dize che rassa d'empustur che l'è el nos Strinaròss. Ghe dize che 'l vòl nà a spipiolàs en del sò lèt sto spurchignù. Sinsigà isé la poera siura Forte.

Bertoldo) (Nemo) Nom entant che el mester l'è bel cald. E ghe sofiaró en de le rice al maestro Pagina de doprà el veleno, o en varegòt che el la faghe deentà zald, per fal s-ciopà de iterisia. Se a me me salta el frinco so bu de èser pericolùs.

Pistola) Bertoldo, te set pròpe en drago! Te en drago e me en toro: sö, a la carica...*(Escono.)*

Scena IV - la casa del dottor Caius

(Entrano Picinèla Balù e Pierino.)

Picinèla) Eh, Balù! *(Entra Balù.)* Fim en piazer, nì a la finestra e vardì che no vègne en sa el nòs padrù, el dutur Caius. Se 'l cata vergü en casa, el se encàsa compagn de na bèstia e l'ambia di serte litanie de fa deentà ros en peerù.

Balù) Ghe pènze mè. Sti mia a preocupav, fó me la guardia.

Picinèla) Va, che stasera dop sena bearóm ensèma el vi brulè deanti al camì *(Esce Balù.)* L'è pròpe en brao tus *(A Pierino)* Alura, vó sì Pierino il semplice e 'l vòs padrù l'è mastro Zìgol?

Pierino) Sé siora.

Picinèla) E il vos padrù el sares mastro Zìgol?

Pierino) Se siòra, l 'è pròpe lü.

Picinèla) Com'èl come padrù? En rompibale o el fat de pastafròla?

Pierino) Gne giü gnè l'alter. L'è svelt de servèl e svelt de mà.

Picinèla) El sarà mia chèl che camina col nas per aria e par che el gabe en pal enfilsat en chèl post?

Pierino) L'è pròpe lü siura Picinèla.

Picinèla) Che el ciél no 'l ghe mande gnènt de pès. Diziga a don Ugo Pregadio che faró töt el posibil per el vòs padrù. L'Annetta l'è na braa tuza, e per le me volarés...

Balù) *(Entrando.)* Föra, föra per carità, ria 'l principàl.

Picinèla) Se 'l ve cata el gne spèla viv. Zuinòt scapì, no mèi amó scondiv el del vestare, el narà via sübit, de sicür el se ferma mia. *(Pierino si caccia nell'armadio.)* E te Balù vaga encontra. *(Canticchia.)* E sö e zó e per la Valcamonica, la si sente, la si sente...

Caius) *(Entrando.)* Parbleu, cosa ghiv de sighetà a cantà. El siv che me dà fastide. Nì per piazer a tòm el del me vestare *une boitine verte* na scatulina verda. Ghiv capìt quala scatulian verda?

Picinèla) Sicür che g'ho capìt quala che l'è. Vo a tövela sübit. (*A parte.*) Per fürtuna el m'ha mandat me e l'è mia nat lü. Se el ghe cata denter el garzù el sarés montàt en bestia (*esce*).

Caius) *Fe, fe, fe, fe, ma foi, il fait fort chaud Je m'en vais voir à la court la grande affaire*

Picinèla) Èla chèsta siòr padrù?

Caius) *Oui, mette-le* ne la me scarsèla, *dépêche*, peséghet. Endó el chèl mangia pà a tradimènt de Balù?

Picinèla) Chi? Ehi, Balù, Giani Balù.

Balù) Só ché, padrù!

Caius) Balù vègnem dré, tö sö la me bursa e non de onda en ospedal.

Balù) La bursa sior dutur l'è za ché pronta, sota el pórtech. Gh'è za töt pronto.

Caius) *Parbleu*, me par de desmentegam vergót, *que ai je oublié?* *Parbleu*, le siringhe che gh'è en del me vestare, pòde mia lasale a casa, e se dopo le me vocór?

Picinèla) Ah misericordia, adès el ghe cata el garzù de mastro Zìgol e 'l dà föra de mat.

Caius) *O diable, diable!* Chi gh'è en del me vestare? canaja *larron!* (*Tira fuori Pierino.*) Balù, el me bastù, sübit.

Picinèla) Padrù calmiv, sti chiét, sti mia agitav.

Caius) *Diable*, gares de mia agitam? De calmam? E perché mai?

Picinèla) Lü l'è mia en làder, l'è en poer garzù, ma onèst–onestènt.

Caius) *Parbleu*, cosa ghe fal en zuinòt onèst-onestet en de el me vestare? Spètel el treno? Nüsü òm onèst-onestet el se sares mai permès de scundis en del me vestare.

Picinèla) Sti calmo per piazér. Adès ve cönte töt. Lü l'è stat mandàt ché da don Ugo Pregadio, el farmacista.

Caius) Bien? E alura?

Pierino) Messersì l'è la verità: sie vignìt per domandaga...

Picinèla) Stt, stt, per carità!

Caius) Sito en corno, fi sito vó per piazér (*a Pierino*) alura? Föra tóta la storia.

Pierino) Mandàt da don Ugo Pregadio, só vignìt a domandà a la siura Picinèla se la pöl mèter dò bune parole có la madamina Anetta Pagina, per el me padrù, mastro Zìgol che 'l g'ha mès ensima j-öcc, e par che el gabe apò de le intensiù serie.

Picinèla) Però mé vöi mia c'entrago, vöi staghen en föra, j-è afari che m'enterèsa mia.

Caius) *Diable*, don Ugo el ve manda? Balù, *baillez.moi*, pàsem en tòch de carta (*scrive*).

Picinèla) (*A parte al Pierino*) Menomàl che 'l s'è mia 'ncasàt, sedenò sintièv che uzade! Restom entés che me faró per el vòs padrù töt chèl che pòde e apó chèl che no pòde... el dutur Caius, l'è 'l me padrù. E me pòde ciamal padrù perché ghe tègne la casa, ghe lae, stire, ghe dó de mangià e de beèr, ghe rifó so el lèt e töt de per me cönt e...

Pierino) (*A parte a Picinèla*) Càspita, e fiv töt de sula tôte chèle ròbe lé?

Picinèla) (*A parte al Pierino*) Sula-sulenta, fò töt mé en chèsta casa, e per fa töt lie só bunura e vó a lèt tarde. Lasóm sta. Scultim chèl che ve dize en de na ricia: el me padrù le ennamurat còt de la madamina Annetta. Però, apena mè só cosa ghe pasa per el có a la nòsa bèla madamina. E lé nó la pensa gna a giü e gna a l'alter.

Caius) Te, sömiòt, portega chèsta letera a don Ugo. *Parbleu*, l'è na disfida. Vöi insegnaga a chèl rugnus de 'n farmacista le bune maniere. El g'ha de emparà de pensà ai afari sò e mia mitiga el bèch en chèi de j-alter. Va, va...set che amò?

(*Pierino esce.*)

Picinèla) Poarèt, no 'l g'ha né culpa né pecà, el s'è entromès apena per faga en piazer a 'n amico.

Caius) Me n'emporta gnènt, vó Picinèla mi dit che la madamina Annetta la straèt per mè! Ghe daró na lesiù de chèle giöste a chèl sömiot de en farmacista che el se la ricorderà per en pès. La madamina Annetta la garà de èser mia, apena mia e de nüsù alter.

Picinèla) Siòr padrù la tuza la ve vól bé e se sistemerà töt. Lasóm ciciarà la zent, la zent l'è fada aposta per ciciarà endaren. E che cavolo!

Caius) (*A Balù*) Coso, nóm nóm en ospedal. (*A Picinèla.*) *Parbleu*, madamina Annetta la vöi per me, tóta per me ghiv capit? Sedenò en quater e quatròt ve càse föra de casa mia. Me söi spiegàt! (*A Balù*) Nóm, peseghet che góm za pèrs en möcc de tèmp.

(*Escono Caius e Balù.*)

Picinèla) La sarà vòsa, la sarà vòsa...e ve starà bé se dopo la ve farà deentà mat. Mé el só cosa ghe pasa per el bel sirvilì de la tuza. E menomal che quan parle la me sculta.

Maltafina) (*Di dentro*) Ehilà! Gh'è vergü en casa?

Picinèla) Vó chi siv? Vignì en sa per piazzér. Che sirchiv ?

Maltafina) (*Entrando*) Buondi comar, come nómi?

Picinèla) Nom mia mal, però la podarés nà mèi.

Maltafina) Novità? Come stala la nòsa bèla madamina Annetta?

Picinèla) Eh, l'è pròpe bèla, onesta e buna. E ringrasióm el ciel che la ve vól bé.

Maltafina) Secondo vó, alura, ghe l'ho na qualche speransa.

Picinèla) Gh'è töt en de le ma del Signur. Però mé, compar Maltafina, sarés pronta a züra che apó lé la ve vól bé. Vossignoria ghif mia en pòr prope ché sö l'öcc?

Maltafina) Sé, porca galina, ghe l'ho, e alura?

Picinèla) Nüsü alter me farà mai rider compagn de lé. L'è na tuza alegra e piena de sghèo. Pòde mia div töta la storia adès perché l'è longa, ve dize apena che la g'ha sighetàt per de pö de n'ura a parlà del vòs pòr.

Maltafina) De bu?! Speróm de vidila prim de sera. Toh, ciapa, cheste palanche j-è per vó Picinèla. Se la vidiv prim de me, saludimela e, me racomande, metìga na buna parola.

Picinèla) Sicür, sicür. E la prosima ólta vé cöntarò chël che la dis del pòr e de altre ròbe. E ve dizaró apò dei moscardì che ghe rirula entùren.

Maltafina) Prosima ólta, adès g'ho mia tèmp de pèrder.

Picinèla) Ve salüde ecelenza! (*Esce Maltafina.*) Töt somato l'è en brao òm, però la me Anneta l'è mia ennamurada de lü, me el só chel che ghe pasa per chel sò bèl sirvili (*esce.*)

ATTO II

Scena I - la casa di Pagina

Margì) (*Entra con una lettera.*) Beato cielo! G'ho mai ciapat de le letere d'amur quan che ghie vint agn, tömot che i me scriv adès. Vedom: (*Legge.*)

"Non ditemi ch'io vi spieghi perché v'amo, dacché pur se l'Amore chiede a Ragione avviso, non l'accetta però per consigliere. Voi giovine non siete, ed io non più; e questa è affinità. Voi siete giuliva, ed io lo sono pure e questo ci fa più affini ancora. Vi piace il vino santo, e pure a me. Vorreste forse affinità più affine? Se vi basta l'amore d'un soldato - io vi amo. Ed io non vi dirò, pietade abbiate di me, ché tal non è parlare da soldato. Io vi dico, amatemi. E firmo, - Il vostro fido scudiere, - di giorno o di sera, - per ogni lumiera, - pronto per voi a pugnar – sono in vostro potere, Giovanni Strinaròss."

Che müs de tàper! Cosa me tóca de lèzer! En che mond vivóm al dè de 'ncö! El fa finamai scarèsa dal tant che l'è gras. L'è quasi gna bu de sta en pè, l'è dré a burlà en tèra a tòch e 'l vé che a fam le proposte compagn de 'n moscardì. Bisògn che ghe faghe sbasà la cresta a sto galèt. El g'ha pasat el sègn. G'ho de faghela pagà.

Alice) (*Entrando.*) Comar Margì, pinsì che sie pròpe dré a vègner de vó.

Margì) Che coincidensa! Pròpe adès, apó me sie dré a vègner a sircàv.

Alice) Vègner a sercam me? Ghe crède gna se 'l fós vera.

Margì) Se v'èl dize, vól dì che l'è vera.

Alice) E me, envece, podarés fav véder en vergòt che pröa el contrare. Lasóm sta. Comar Margì, só vignida per domandàv en consiglio.

Margì) En consiglio? A me?

Alice) Sé, a vó. El siv, cara Margì, fos mia perché só na fómna onesta, podarés deentà nobile.

Margì) Freghiven de töt e de töcc, caiv la òja: deentì nobile. Cöntim, sö, cöntim, com'èla la storia?

Alice) Per deentà nobile garés de acetà, per en minüt senza fi, de spàrter l'inferno con dei diàoi.

Margi) Lasi pèrder alura. Al de de ‘ncö i nobili i val pö gna na cica de tabach. Per me, ve convié resta chèla che siv.

Alice) Me cridiv mia? Alura lizi ché, vardì se podarès o nò deentà nobile. E cavalieressa! Quala tompesta garàla fat rià fin sò le coste de Rioltèla chèsta balena co la pansa piena de òjo? Per chi m’hal ciapat! Cosa crèdel? D’istinto me ve de vendicam. Me vegnarès òja de daga corda, daghen tanta fin a fal empicà. Fin a quant no el se crèderà de tocà el ciel con de en dit; e pó daga en tirù de chèi giös-cc e patascianfete en tèra. E lasal lé a tòch, a desfàs en del sò gras.

Margi) Lètera per lètera comar Alice, vardì chèla che g’ho ciapàt me. (*Confrontando la sua con la lettera di Alice*) Che sfasàt! Apena i nòm Pagina e Forte j-è mia i stès, sedenò l’è precisa en töt. El siv che ‘l fa lüche? El j-a fa stampà e ‘l ghe lasa apena el nom en bianch.

Alice) Stèsa carte, stèse parole, de sicür stèsa mà e stèsa firma. Cosa pènsel che sóme noaltre dò? Per chi gnal scambiàt?

Margi) Se ghes ciapàt dò s-ciafe non ghe sarés restada isé mal. E sé che crède de viga mai dàt nüsü pretesto per ‘na lètera compàgn.

Alice) Apó me me sènte ofesa. Som fómne onèste noaltre dò.

Margi) E alura vendicómes. (*Idea*) Ghe dóm ‘nappuntament e fom finta de staga, fom finta de viga göst che ‘l gné faghe la corte, gnigni gnignò e pó el tiróm en del tranel.

Alice) Me ve tègne bòta. El faróm deentà mat. L’è asé che el me òm el vègne mia a sail, l’è isé gelus! Guai se ‘l ghes de véder chèsta lètera.

Margi) Vardì, l’è pròpe dré a rià, e gh’è apó el me òm. Lü l’è mia gelüs, me ghe nó mai dat motivo.

Alice) Se ghésev de sai che fürtünada che siv!

Margi) Làsomei vègner en sa e noaltre nom a stüdià el modo de fa en bèl schèrs al nòs spasimante. Vedari che a l’ozèl engurd, ghe faróm crepà el gös. Nom.

(*Vanno sul retroscena. Entrano Franco Forte [con] Pistola e Bertoldo (Nemo) maestro Pagina.*)

Franco) Spere pròpe che la sape mia isé.

Pistola) La speranza, a olte, l’è compagn de en ca senza cua. Ve dize che ‘l cavalier Gioàn Strinaròs l’è dré a fa la corte a la vòsa fómna.

Franco) Me fómna l’è mia pö na tuzèta, la g’ha la sò bèla età.

Pistola) E alura? A lü: ghen fréga gnènt. A lü: le ghe piàs tôte: bèle e bröte. Caro compar, siv avisàt.

Franco) De bù l’è dré a fa la corte a me fómna?

Pistola) Sücür. Se v’el dize. E chèla lé, l’è na parola pròpe bröta.

Franco) Quala parola?

Pistola) I córegn caro el me siòr. Stì atento, tigni j-öcc dervècc. Òm avizàt, mèss salvat (*esce*).

Franco) (*A parte*) Vöi vidiga ciàr en de chèl pastis ché.

Bertoldo) (Nemo) (*A Pagina*) Chèl che dize l'è vera. Gioàn Strinaròss l'è dré a faga la corte a vòsa fómna e chèsto l'è parlà ciar. V'el züre. Che rèste ché fulminat se l'è mia vera. Chèl che gh'ere de div l'ho dit e adès vó, ve salüde maestro Pagina (*esce*).

Tomaso) Per me lüle el sa gna chel che 'l se dis. El me par en slambròt dei prim.

Franco) Bisogna che 'l tègne döcc chèl Strinaròss de l'ostrega.

Tomaso) G'ho mai sintit nüsü isé arogante e pretensiùs compagn de chèsto embriü.

Franco) E magari l'è bèle bù de fal saltà fōra en qualche altari.

Tomaso) Ghe crède mia a chèl che 'm m'ha dit. Gna na parola crède. El m'ha fat na bröta empresiù.

Franco) El m'ha fat na bela empresiù.

Tomaso) Buondi Margi, che siv dré a fa de bel?

(*Margi Pagina e Alice Forte si fanno avanti.*)

Margi) E vó endó siv dré a nà Tomaso? Spiti en momènt che g'ho de cöntav na ròba!

Alice) Cosa gh'iv Franco che me pariv isé zó de corda?

Franco) Zo de corda, gna en pó, vó pötost el mia mei che turniv a casa vòsa?

Alice) Ah, chisà cosa ghe pasa per la mènt al me òm. Nóm noaltre dò comar Margi?

Margi) Sé, vègne comar Alice. E vó, vigniv a disnà, Tomaso? (*A parte a Alice Forte.*) Varda chi ria, ghe faróm fa de pustina al nos cavalier.

Alice Forte) (*A parte a Margi Pagina*) Ghie pensat apó me a léle, l'è pròpe chèl che gne ocór.

(*Entra Picinèla.*)

Margi) Siv vignida a troà mé fiöla Anna comar Picinèla?

Picinèla) Pròpe cara la me comar, e dizim per piàzer, come stala la me Annetta?

Margi) Vigni en casa che fóm dò ciacole.

(*Escono Margi Pagina, Alice Forte e Picinèla.*)

Tomaso) Alura compar?

Franco) Ghiv sintit apó vó chèl che 'l m'ha dit chèl stüpidòt.

Tomaso) Certo, e vó garì sintit chèl che m'ha dit a mé l'alter giargianés.

Franco) Garai dit na bòzia o garai dit la verita?

Tomaso) Per me Gioàn Strinaròss l'è mia bu de fa na roba compagn. Chei du l'e j-è apena du servidur che gh'è stat licenciàt e che völ vendicàs.

Franco) Laurai per lüle, chei du lé?

Tomaso) E certo, j-era pròpe i sò tirapè.

Franco) Ma lü stal mia a la “Locanda de la giarrettiera”?

Tomaso) Sé, el sta lé. E siv che vé dize caro el me siòr Franco Forte, che me ‘l lase fa. Völel me móer? Se lé la ghe sta el se la ciàpe, portaró le consequense.

(*Entra Pensnasima, giudice di campagna*)

Franco) Mé, me fide mia tat de mé fómna, e me rincresarés se i ghes de catàs ensèma. Fidas l’è bé, mia fidàs l’è mèi, a mé me pias mia se me böta vergót en söl có. Sighète a pensàga.

Penansima) (*Entrando*) Vint vólte bundi maestro Pagìna, vuliv vègner con de nóter? Nóm a diertis. Gh’è mia de perder sto spetacol. Don Ugo Pregadio, el farmacista, el g’ha sfidat Caius, el dutur frances. I farà a bòte. Enmaginiv, i s’è sfidacc a la box come du gnari e me faró de arbitro. Però góm embastit en gran bèl schers, j-óm mandacc en du posti, giü de na banda e giü de l’altra. Ghe sarà pròpe de rider (*si appartano*).

Tomaso) G’ho sentit di che el dutur frances el tira serte castagne. Sèrte casolàde!

Penansima) Gna ai me temp gh’era mia de schersà. Ai me temp ucuria coragio e me ghe n’ie de vènder. Pensì che na olta me só batit con de quater ensema e garesev duzit vèder che ganci, che sinister, che casòcc, che sventole: j-ho facc scapà töcc quàter.

Tomaso) Nom, ma chèi du lé, pudie mia resolver la questiù a parole envece che fa na le mà?

(*Escono Penansima e Pagìna.*)

Franco) L’è mia tant furb el maestro Pagìna a fidàs de sò móer, me ciape mia le ròbe isé a la lezéra Bisògn che stüdie vergót per sai se me fómna l’è onesta o no. Per saìl bisògna che parle con sto tananai de cavalier (*idea*) me traèste e me presente sota el nom de... de mastro Rivoletto. Se me fómna l’è onesta ghe rimète gnènt, al contrare garó tribülat per vergot (*esce*).

Scena II - la locanda della Giarrettiera

Picinèla) (*Entra.*) Buon giorno cavalier Strinaròss.

Strinaròss) Buongiorno spuza.

Picinèla) Vardì che me só mia spuzada.

Strinaròss) Oh, alura buongiorno signorina. Vé ócor vergót?

Picinèla) Spere de mia distürbà. Gh’iv tèmp per dò o tre parola cavalier?

Strinaròss) (*Galante*) Cara la me bèla tusa, töt el tèmp che vuli..

Picinèla) Cavalier, gh’è na certa siura, na certa certa Alice Forte... ma vignì en bris pö en sa che no i sente... siv, me fó de cameriera al dutur Caius, (*spiegando con orgoglio*) el dutür frances.

Strinaròss) Va bé, va bé, e alura sta siùra Alice Forte?

Picinèla) Se, pròpe lé, però vignì en bris en sà.

Strinaròss) Sti tranquila, sènt nüsü. Sti mia a preocupav, chèsta l'è töta zènt de casa, i conòse bé.

Picinèla) Ah de bù? Ve fidiv isé tant de la vòsa zènt?

Strinaròss) Me fide, me fide, e alura sta Alice Forte? De che se trata?

Picinèla) Ah, cavalier, ma vó cosa gh'iv adós per fa encantà isé le fómne? N'öciada e pamf.

Strinaròss) Alice Forte, la me dize de Alice Forte.

Picinèla) Vó l'i mèsa en agitasiù. No l'ho mai vista isé agitada. E sé che ghe n'è stacc tancc che ghe faa la corte. Gh'è stat apó dei conti e dei baroni, töcc sö e mél, e regaii, e ór, e stòfe presiuse, ma lé gnènt! La j-a mandaa töcc a fas binidì.

Strinaròss) Va bé, ma a la fi de la sunada?

Picinèla) La g'ha ciapàt la vòsa letera e la ve ringrazia mile olte e la m'ha dit de div che el so òm el g'ha de nà via da le dò a le tre.

Strinaròss) Da le dò a le tre?

Picinèla) Sé, e le l'ha m'ha dit de div che alura pudì endà a véder chèl tal quàder, en ritrat me par, ma vó el sì de che se trata. Poera fómna con de un òm isé gelùs, la pasa le pene de l'inferno.

Strinaròss) Tra le dò e le tre. Va be, nì a diga che va bé. E salüdemela fis.

Picinèla) Va bé, va bé. Ah, desmentegae, apó la siùra Margì Pagina le ve manda a salüda. E la ma dit de div che el sò òm el va mia tant föra de casa ma che la ve la farà sai. Ma cosa ghe fiv vó a le fómne? Cosa dupriv, na qualch strolegàda?

Strinaròss) Machè strolegàda, só gna me, se vèt che g'ho amó en serte fascino, che só amò piaciùs.

Picinèla) (*Squadrandolo*) Per èser piaciùs siv amó piaciùs, v'el garantese.

Strinaròss) Scüzim, l'è mia che per caso le g'ha ciciaràt tra de lure e le s'è dide vergót de töt chèsto.

Picinèla) Sares en bèl schers de bu. Ma nó, j-è mia isé oche. Ah, la siura Pagina la domanda se per piazèr pudiv mandaga vergü a tö vergót.

Strinaròss) Ma certo che ghel mande.

Picinèla) Mandìghel sübit che magari el fa de pustì fra voalter dù.

Strinaròss) La salüde siòra, èco, en picol penser, la tègne. Robin va con de lé, vaga ensema (*Escono Picinèla e Robin.*) Töte chèste novità le me fa deentà storno. Le me fa pèrder la trebisonda.

Bertoldo) (*Entrando con una bottiglia*) Ser Gioàn, gh'è zó en certo messer Rivoletto che 'l volarés parlaga ensèma, e per el distürbo el ve manda na bòsa de chèl bu.

Strinaròss) Come se ciàmel? Rivoletto? Fal vègner_dènter. (*Bertoldo esce.*) Chi me porta na bòsa compagn el troa sèmper l'ös dèrvert. (*Sfregandosi le mani*) Ah ah, Alice Forte e Margì Pagina staolta v'ho brincàt!

Franco) (*Franco Forte entra travestito da Rivoletto.*) Cavalier, i me ossequi.

Strinaròss) Prego, prego, de che se trata?

Franco) Scüzim se vègne a distürbà senza tante cerimonie.

Strinaròss) Nüsü problema, el se còmode.

Franco) Ser Gioàn, mé so Rivoletto e so en galantòm. En gentiluomo de campagna che g'ha spindit e spandàt en möcc de solcc.

Strinaròss) En sach de solcc! Messer Rivoletto, chèsta l'è l'ocaziù per cunusìs mèi.

Franco) Cavalier, ghe dize sübit che so mia vignit a chèle ure ché e senza avizà l'è mia per domandaga de le palanche.

Strinaròss) Le palanche j-è semper le palanche.

Franco) L'è vera. E ghe n'ho ché en scarsèla na bèla braca. E se vuliv, o tôte o metà j-è per vó.

Strinaròss) El ringrasie siòr. Come mai l'è isé de maniga larga? G'hoi de fa vergót per guadagnale?

Franco) En piazzèr, na stüpidada. Se gh'ì tèmpe te scultà, v'el dize.

Strinaròss) Dizim, se pòde apena apena.

Franco) Però vardì che l'è mia che me sape deentàt mat töt de 'n colpo.

Strinaròss) G'ho capìt. Nóm avanti.

Franco) A Riultèla ghe sta na siura. El sò òm el se ciama Forte. Franco Forte.

Strinaròss) E alura?

Franco) Mé so ennamurat de chèsta fómna. G'ho fat de töt per faghel capì, regai, or, fiur, ma le gnènt. G'ho sercat en töcc i modi de encontrala, ma lé gnènt. La vól mia saìghen de me.

Strinaròss) Ma, v'ala almen fat na qualch promèsa, ve l'ala dit ciar e nèt che le la ghe staa?

Franco) Mai.

Strinaròss) E l'iv almen sinsigada per capì se la ghe staa?

Franco) Mai.

Strinaròss) E alura siòr cosa pretèndel. El vòs bé l'è strösiàt.

Franco) El me bé l'era come na casa, mia costruìda sö söl me teré ma fada sö, sö chèl de n'alter, isé g'ho pèrs töt.

Strinaròss) E perché siv vignit de me?

Franco) Adès ve spieghe. La zènt la dis che la siura en questiù, la par onesta. La par apena, perché con de me la fa la timida e con de vargü alter la malisiusa. Malisiusa al punto de fa ciciarà la zent. Alura, vó cavalier Giàn Strinaròss, che siv en galantom dei prim, coragius e ghiv póra de nüsü, e oltre che a èser en bèl òm, siv braó a cöntala sö. A töt chèsto le fómne j-è sensibii.

Strinaròss) Via, messer Rivoletto!

Franco) Cridim, ma só pö che sicür che vó el siv za. Ecó, chèste j-è palanche, en möcc de palanche, spindì e spandì come nì òja. En cambe ghi de regalàm en bris del vòs temp. Ghi de faga la corte a la moer de Franco Forte. Vó siv en gamba, bu ‘mburtulàla sö e fala ‘nnamurà. Se ghe un òm brao en chèsto siv pròpe vó. E só sicür che en quàter e quatròt la ve casca ai pè compagn de ‘n per madür.

Strinaròss) Capise mia, la facenda l'è ‘n pó strrana. Se siv vó che ghe vuliv bé, me che ghe c'èntre?

Franco) Sirchì de capì endó vöi rià. Quan che la parla con de me, sómea che la sape tacada come en bis al so unur e isé me só pö che diga. E pò, quan che la varde me se piega i zenöcc e me se encòla la lengua e só pö bu de di gnènt. Se envece me ghes de viga le pröe che apó a lé ogne tant la sbrisia, podares faga vèder che el só che l'è mia töt ór chèl che slüs. E troares la forsa de diga che se la ghes de sbrisià apó con de me sares contènt. Che me rispundiv cavalier?

Strinaròss) Alura, messer Rivoletto, en tant per ambià grasie de le palanche. Affare fatto. Strenzómes la ma, ve empromète, parola de galantòm, che, en quàter e quatròt, la moer del siòr Franco Forte la ve cascherà compagn de ‘n per madür, longa e tirada ai pè.

Franco) Grasie fis cavalier.

Strinaròss) El ribadise: la ve cascherà compagn de en per madür, longa e tirada ai vòs pè.

Franco) Per fala cascà, spindì pör tôte cheste palanche e se ve n'ocor amó, no ghi che parlà.

Strinaròss) Che bèle sbrisiade la farà con de vó, messer Rivoletto. L'è en mester za fat. Ve dizaró de pö: poch prima de vó gh'è vignit na comar a fisam ‘n apuntamènt e la l'ha mandadalé. Garó de catàm con de lé tra le dò e le tre, a chè l'ura lé chèl tangher gelus del sò òm l'è fòra casa. Turnì de me stasera e ve cöntaró come che madüra tóta la storia.

Franco) G'ho fat bè a vègner a sircav. Sì l'òm giöst che me ucuria. Scüzim cavalier, el cunusiv vó sto tal Franco Forte?

Strinaròss) Poèr diaól d'un bèch. No, el conòse mia. E fo mal a ciamal póer perché i m'ha dit che sto cornuto l'è en sioràso piè de palanche. E sò moer la me enterèsa apó per chèsto. La dopraró come cial per dèrver la sò casaforte. E dopo faró festa, ma festa granda.

Franco) Sares stat mei se ‘l cunusièv sto Forte, per regolàv e pudì cambia stada e mia encontral.

Strinaròss) Ma che ‘l se ‘mpiche lü e i sò sólcc. A me, el me fa gna cald e gna fred chèl vilàn quàder senza creansa. N'óciada de le me e lü el narà vià schis compagn de en pölès. Se crèdel nobile? Ghe zontóm n'alter titol a chèl bifulch: bèch. Sò fómna la sarà vòsa mastro Rivoletto, vignì de me sot sera (*esce.*)

Franco) Strinaròss e me móer! Chi l'ares mai ennamginàt! Me moer l'ha ga dàt ‘n apuntamènt a chèl tripù, a chèl pajaso de ‘n cavalier. Nì a fidav de le fómne voalter! Maestro Pagina l'è un àzen fat e finit a fidas de sò fómna. Gelus! Per forsa só gelüs! I völ fam bèch! Ghif capit i fùrbaciù, i völ fam bèch. I me sentirà töcc. Ghe la faró pagà, e pagà salada, e senza pèrder tèmp. Ghe la faró pagà! I völ fam bèch, bèch, bèch (*esce.*)

Scena III – un campo in località Pigna

Caius) (*Entra*) Te, Giani Balù!

Balù) (*Entra*) Sior padrù?

Caius) Che ure èle adès Balù?

Balù) L'ura l'è za pasada. Don Ugo Pregadio el garées de èser stat ché de en bel pès.

Caius) *Parbleu*, Giani Balù, ghet vist, l'è mia vignit. El se la sarà fada sota da la pora. Gares dàt na mà de bòte a sto farmacista. Ghe nares dàt en fracò e na sporta de ricordas fin che 'l scampa.

Balù) Lü el la sia che vó sif tògo a menà le mà, a tirà de box. Quàter lèche de chèle giöste e 'l sares finit lónche tirat zó en tera.

Caius) *Diable*, lares slongat isé, va che te fó vèder.

Balù) Padru, div na calmada, me so mia bu de tirà de box.

Caius) Fatti sotto, calabraghe!

Balù) Fermo, gh'è dré a rià de la zènt.

(*Entrano Penansima, Zigol e Pagina.*)

Penansima) Salve, dutùr Caius. Che el Signur el ve mantegne en salute siòr dutur.

Tomaso) Come nómi caro dutur?

Zigol) Salve dutur.

Caius) Cosa siv vignicc a fa ché en... giü, du, tre?

Tomaso) Sòm vignicc a véder el vòs gancio dèster e chèl mansì. Le finte, le parade...

Caius) *Diable!* El g'ha gna il coragio de mitiga el müs. Voalter me siv testimoni che me so stat ché dò ure a spetàl e lü l'è mia vignit. El s'è mia fat véder chèl cagasotto, chèl pelabròch.

Penansima) Dutur, lasì pèrder. J-è mei le bèle maniere che le bröte. A fa nà le mà nó se n'è mai risulvìt gnènt. El mia vera maestro Pagina?

Tomaso) L'è prope isé giudice Penansima.

Penansima) L'è che me adès só vècc e fo el giudice di pace, ma quan che sie zuègn g'ho fat apó me le me bèle scasotade.

Tomaso) L'è vera, l'è prope en pecat deentà vècc.

Penansima) Dutur Caius, só vignit per portav a casa. So giudice di pace e so vignit per fav fa la pace. Nòm, vó si en brao dutur e don Ugo l'è en brao farmacista e si mia pö du gnareli.

Tomaso) (*A bassa voce, agli altri presenti*) Alura, prima de töt, sior giudice endì col cavalier Zigol enfin a San Zé, tai zó entraers i camp che fi prima.

Zìgol) Sorbole e ratolorum! Don Ugo alura l'è a San Zé?

Tomaso) L'è là, vardì come che la ghe gira. Se 'l s'è calmat riaró col dutur. Va be?

Penansima) Va bè, stiv mia a preocupav. Faróm chèl ghe gnì dit.

Penansima e Zìgol) Ve salüde (*Escono.*)

Caius) *Diable*, me el còpe lüle, el taje sö a fitine, el vül fa de sensäl tra la bèla Anna Pagina e na sömia, ghe n'è amó de sènter.

Tomaso) Envece che sta ché al frèt e a pèrder tèmp, sarés mia mèi che nà a catà la signorina Anna?

Caius) *Parbleu*, parlìv mèi de en libèr stampàt. Ma chèsta l'è na questiù de unur: la vé prim de töt.

ATTO III

Scena I - un campo in località San Zeno

(*Entrano don Ugo e Pierino.*)

Don Ugo) T'el domande amó na olta, Pierino se pöl sai endó te set nat a sercal? Set sicür de il mia vist sto dutur Caius dei me stiài?

Pierino) Só nat en giro de per töt, so riat enfin a la Candilina, e pö zó amó, e pò de la banda de ché, per poch no riae a Montunàl.

Don Ugo) Alura fam en piazér, ria enfin a Montunàl.

Pierino) Va bé, va bé (*Va a parte.*) Endó.

Don Ugo) (*Canticchia.*) Envece de cantà, carés de piànzer. Só gna me che pensà. Se èser content che el s'è mia fat véder o encasàt perché l'è mia vignìt.

Pierino) (*Rientra.*) L'è dré a vègner de chèla banda don Ugo.

Don Ugo) Peh! Che 'l se comode pör, me só ché (*Canticchia.*) - Ai ruscelletti alle cui cascate... - Iddio protecca i ciusti!

Pierino) L'è dré a rià col me padrù e con giudice Penansima. J-è za dré a traesà i binare de la ferovia. Però el dutur Caius el vède mia.

Don Ugo) Per piazèr, té a portada de ma i me cuantù de la pox.

(*Entrano Pagina, Penansima e Zìgol.*)

Penansima) Buondì don Ugo. Allora? Chi ria a tègner en zögadur de lons dei dadi o en stüdent de lons dei libèr el pöl zabela dì de viga fat quasi en miracol.

Zìgol) (*A parte*) Ah, la me cara Anna Pagina.

Tomaso) Ve salüde apó me don Ugo.

Don Ugo) Ehh, saluti, saluti a töcc.

Penansima) Ma che? En farmacista coi guantù de box, ghe n'è amó de frèsche de véder.

Tomaso) E pò: vistìt compagn de en zerbinòt.

Don Ugo) Me vèste come che n'ho òja. Cosa el che vuliv de me?

Tomaso) Som vigni a cercav, apena, per fa na buna asiù, siòr farmacista.

Don Ugo) Pravi, cuadagnarì el paradìs. E de che puna aziù se trata?

Tomaso) Zó là en font gh'è en galantom, vergü i g'ha fat de tort e adès lü, nonostante chèsto el volarès s-ciarì le ròbe e fa pace.

Penansima) Sòrbole, g'ho quasi 80 agn ma nó g'ho mai encontrat giù compagn.

Don Ugo) E chi saréssel sto tal?

Tomaso) El cunusiv siòr farmacista, el cunusiv. L'è el nòs dutur frances, el dutur Caius.

Don Ugo) Nò, che crède gna se el fos vera.

Tomaso) E perché mai?

Don Ugo) Lulé l'è el sarà apó en dutur ma l'è en cacasoto, en calaprache, en cran vigliach, en faraputo, a giù compagn se carés gna de strinzica la ma.

Tomaso) L'è prope vera che el dutur e 'l farmacista i vulia menàs.

Zìgol) Ah, la dolce Annetta!

Penansima) Metomes de mèe e tegnomei separacc, giù de na banda e giù de l'altra. Eco che riva el nos dutur Caius.

(*Entrano Caius e Balù.*)

Tomaso) Sö, basta adès. Don Ugo, el mète via sti guantù de box e fomela finida.

Penansima) E apó vó caro dutur.

Caius) (*A parte a Ugo*) Pòde div na parola en de na ricia? *Diable*, me g'ho amó spür a le mà e so semper pront ma vó me par che ve tirighe endré.

Don Ugo) (*A parte a Caius*) Spetì en momènt che dopo ve spieghe. (*Forte.*) A la fi si riàt.

Caius) *Parbleu*, sif pròpe 'na sömia 'maestrada, en cagasoto, en bastard, en vigliach.

Don Ugo) (*A parte a Caius*) Per piazer stom mia a fas rider dré. Vedari che en de na maniera o en de n'altra saró pu de fam perdunà. (*Forte.*) Se nì avanti isé ve spàche chel vòs có de raari.

Caius) *Diable!* Coso, ehi Balù, dighel se l'è vera o nò che me l'ho spetàt endó ghiègn dit e sie dispost a fa sö polpète. *Parbleu*, e g'ho spetàt apó en bèl pès.

Don Ugo) Nò, l'era ché endó caresègn duzìt catas. Dizichel vó se l'è vera o nò. E me che sère.

Tomaso) Calma, calma caro el me farmacista. Calma apó a lü dutur. Vó embrojat töcc du. Vó mandàt giü de na banda e giü de l'altra. Gh'è mia bisògn de fa nà le mà per sistemà le ròbe. Le ròbe l'è mèi sistemale deanti a en bèl biceròt de vi. Nóm töcc a beèr en gòto de chèi giòs-cc. Vignim a dré siòri.

Caius) *Diable!* Che sirvili! Che có! Che bèla pensada!

Penansima) Nóm siòri, nóm, stom mia a pèrder tèmp.

Zìgol) Oh, la mia dolce Annetta! (*Escono Penansima, Zìgol e Pagina.*)

Scena II - una strada di Rivoltella

Franco) Sicür come la mórt che cataró en de la me casa el cavalier Strinaròss. Ater fat che bale. El me l'ha dit lü. Só pö che sicür de catàl. L'è mei che me peseghe.

(*Entrano Pagina, Penansima, Zìgol, don Ugo, Caius e Balù.*)

Penansima, Pagina e altri) Chi se vèt, el siòr Franco Forte.

Franco) (*A parte*) Pròpe na bèla compriola (*Forte.*) Siòri, en casa g'ho del salàm nostrà de chèi speciai, vignì töcc a tastàl, ve envide töcc.

Penansima) Siòr Franco Forte, ghi de scüzam, sarà per n'altra ólta.

Zìgol) Scüzim apó me. A di la verità, som stacc envidacc da la cara Annetta, e gna per töt l'oro del mond pòde mancà.

Penansima) L'è 'n pó de tèmp che se parla de embastiser sö en vergó tra l'Annetta e me niüt Zìgol. Encó se gares de sai a che punto che j-è le ròbe. Encó sò pàder el gares de dign sé o nò.

Zìgol) Sperom che sò pàder el dize de sé. Dizaràl de sé maestro Pagina?

Tomaso) Sé, sé, sti tranquilo. Vó me piazìf, sul che a me moer ghe pias de pö el dutur.

Caius) *Diable!* L'è de me, alura, che l'è innamorada. La me l'ha garantit apó comar Picinèla.

Don Ugo) Nom apelase, stiv mia desmentecav de en tal zuinòt. Endó el lasiv compar Maltafina? Lü, l'è prao de palà, de cantà, el scriv poesie e l'è semper profumàt. Sti atenti che no el ve freche, el fato l'è che lü l'è zuen, e la zuentü la vensi sèmp.

Balù) E pò, gh'è de di che Maltafina oltretöt l'è mia sèmo.

Tomaso) A me el me pias pròpe mia. L'è poarèt come la gaia, l'è semper löster come en spècc. Lüle el ghe meterà mia le mà söl me capitàl, ve'l garantése mé. Voarì mia che el paghe i sò debicc coi me sólcc. Le me palanche le narà a chi dize me.

Franco) Siòri, per piazer, almen vergü vignì a casa mia, oltre al salam nostrà faróm baldoria. Vé farò veder en vergót de special. Almen vó maestro Pagina, e vó sior dutur, e vó don Ugo.

Penansima) L'è mia na catia pensada, nì, nì pör vóter. Senza de lur garóm mia le mà ligade e podaróm faga la corte come ghe nóm vòja. (*Escono Penansima e Zìgol.*)

Caius) Va a casa apò te Balù, me vègne dopo.

Balù) Vóra di che en del turnà a casa me fermaró a la locanda a beer en bèl bicerot de malvasia col Cavalier Strinaròss. *(Esce Balù.)*

Franco) *(A parte)* Brinde me prima de lù col cavalier, e pó el faró balà come dize me *(ad alta voce)* Alura, nóm siòri, che el salam nostrà el gne speta?

Tutti) Forza, nóm a mangià na fèta de salam e a veder che sorpresa che el gna preparat el sior Forte. *(Escono.)*

Scena III - la casa di Forte

Alice Forte) *(Entra)* Ehi, Tone! Ehi, Batista! Sö sö, svelti. Gh'è mia tèmp de pèrder!

Margi) *(Entra)* Svelti, svelti la sista de la bögada.

Alice Forte) *(Chiamando)* Ehi, Robin, alura!

(Entrano Tone e Batista con una cesta.)

Margi) Alura! Sö nòm, svelti, svelti.

Alice) Postil ché.

Margi) Disìga a la svelta chèl che i g'ha de fa. Góm de pesegàs.

Alice) Tone, Batista, scultim bé. Come vó za dit, vòter stì scundicc lé de dré. Quan ve ciame, vigni sübit de cursa. Pò de ónda ciapì chèsta sista de la bögada e nì dricc filàcc enfin zó al pórt de Riultèla. Senza sta lé a pensàga sura tant la vüdi en de l'acqua del lach, e dopo turni a casa.

Margi) Chi capìt bé?

Alice) *(A Margi)* I g'ha capìt, ghe ló za ripitìt sènto olte. *(A Tone e Batista)* Adès nì e vignì quan ve ciame. *(Escono Tone e Batista.)*

Margi) Èco che ria el so garzü: Robin. *(Entra Robin.)*

Alice) Di, tridizi, gh'è na qualche novità?

Robin) El me padrù, el cavalier Gioàn Strinaròss l'è a la porta dedré comar Forte e el völares vidiv.

Margi) Ehi te, stranfugnì, te saré mia nat a cöntaga töt per caso?

Robin) No, vel züre. El me principal el la sa mia che vó siv ché. Ansi, el m'ha proibìt de parlàv ensema e el m'ha dit che se ve dizie vergót a el m'arés licenciàt.

Margi) Bravo el me zuinòt. Bóca serada no la ciapa mosche. Mé vo a scundim.

Alice) Va, e te *(A Robin)* va a diga al tò padrù che só che de sula. *(Esce Robin, a Margi)* Te ricordèt bé quan che te ghe de vègner föra?

Margi) Certo che me ricorde, ma se ghes de desmentegam fam na fifulada.

Alice) E alura via. Sistemom sta angüria come la merita. *(Esce Margi Pagina.)*

Strinaròss) (*Entra.*) “Alfin t'ho colto, mio celestial gioiello” ? Adès pòde apó mörer che só za scampàt asé. Ghe nó vit asé de iv vist.

Alice) Che bèle parole, el me fa deentà róssa cavalier!

Strinaròss) Comar Alice Forte, so mia bù de fa tanti giri, de ricamà sö le parole, ve dize apena che volarés che vó fosév vedova, e ve zùre davanti a Dio che me sares pront a spusav.

Alice) Spuzàm cavalier? Nò, sarés mia na spuza degna de vó.

Strinaròss) En töta la provincia de Bresa no ghe n'è n'altra compagn de vo. I vòs occ i stralùs de pö dei diamanti. La vosa front l'è lisia come l'òio e quan caminèv sbalonzoliv töta e a vidiv, el me cör el sbalonzola per vó. Sota el foulard i vòs caeei i par enfin facc de seda fina.

Alice) L'è apena en fasöl che j-a te fermi. En fasöl senza pretese.

Strinaròss) Sti mia di isé. Vó garesev de viga töt el mond ai pè tanto siv bèla e stralüsenta.

Alice) El staghe mia a di isé, cavalier.

Strinaròss) Me só innamorat de vó perché siv special. No gh'è parole per div quant che siv bèla, me ve vói bé, so innamorat. Vò apena me fiv bàter el cör. Vó apena siv degna del me amur.

Alice) Eh, via cavalier! Me apena? L'è mia che per caso vo siv innamorat apó de la comar Pagìna?

Strinaròss) La comar Pagìna no la me dis gnènt, la me pias mia e nó la vores gna se i me la regala.

Alice) Va bé, se ghe só apena me, volarà di che saró costrèta a fa en pensierino.

Strinaròss) Gh'ì mia de pensà. L'amur el nas dal cör mia da la mènt. Dirvi el vòs cör e dimèl en mà a me che el tagnaró bèl strèt.

Alice) El tignariv semper bèl strèt? Sicür che no gh'è pericol che 'l casche en tera?

Robin) (*Da dentro*) Alice Forte, Alice Forte! (*entra*) Gh'è comar Pagìna sö l'ös, la g'ha j-öcc föra del có, l'è straolta e la volarés parlàv sübit.

Strinaròss) La g'ha mia de vidim. Me sconde ché de dré.

Alice) Ah sé, sé, per piazèr, che no salte föra dei gioedé. (*Strinaròss si caccia dietro l'arazzo. (Entra Margi Pagìna.)*) Alura? Cosa gh'è sücès?

Margi) Oh comar Alice, cosa ghiv mai fat? Cosa v'è vignìt en mènt? Cosa cridiev de fa? Adès ghiv mandata a le urtighe la vosa reputasiù. Sariv disunurada per semper.

Alice) Cosa siv dré a di comar Margi?

Margi) Encó l'è en dé de scancelà dal calendare. Se va mia a cercà el frèd per el lèt quan che se g'ha un óm compagn del vòs. Gelùs come che l'è, se va mia a mitiga i pölès en de le rìce.

Alice) Quai pölès? El g'ha gnèt de sospetà.

Margi) Sospetà? Ghiv de vergognav! E me che ve fae na fómna onesta.

Alice) Comar, dizim cosa gh'è dré a süceder per carità!

Margi) Gh'è dré a rià el vòs òm, l'è dré a rià de cursa, el dis che ghiv fat vègner denter un òm en casa. Che ghiv spetàt aposta che lü el naès vià. Se 'l la cata siv ruinada per sèmpèr.

Alice) Speróm de nò.

Margi) Prighi el Signur che el sape mia vera che ghiv un òm en casa. Se el vòs òm el la cata el la còpa. Só curida a dìvel, se gh'è töt aposto mèi per vo, se envece ghiv en casa 'n amico, sti mia a pèrder la calma casil vià. Fi en mòdo che el la cate mia o sarì ruinada per sèmpèr.

Alice) Che góì de fa? A dila tóta el gh'è de bu en galantòm che l'è vignit a catàm. L'è mia per me, l'è per lü che g'ho pora. Se el me òm el la cata, gelüs come che l'è, l'è bele bù de copal.

Margi) El vòs òm l'è dré a rià. Ghì de scundil. En casa nò, l'è mia possibil, ghi de fal na föra senza che el vòs òm el se n'encorze. Vardi sto gran sestèl? E se ghesem de scundil denter lé. El quaciòm cola ròba spurca, chèsti j-è pròpe i dé de la bögada el vòs òm el ghe farà mia bado. El fóm trasportà dai servidür enfin al lach e se ne encorzerà nüsü. Gna la zènt la ciciarerà

Alice) L'è tròp gròs per enfognàl lé denter. Che se pöl fa?

Strinaròss) (*Sbucando fuori*) Fim véder a mè, fim véder a me. Lasim pröa se ghe stó. Ghe stó, ghe stó, en pó strèt ma ghe stó. Se ócor tratègne el fiat e riaró a pasaga.

Margi) Beato cielo, el cavalier Gioàn Strinaròss? E me che cridie a le vòse letere cavalier.

Strinaròss) Só embertünat còt de vó, però ades aidim a scapà. Vardom se rie a nà dènter... (*Si ficca nella cesta; lo coprono co' panni sporchi.*)

Margi) Ròbin, aidem a quarcia zó bé el vòs padrù, e vó comar ciamì i vòs servidur, sö svelta.

Alice) Fürbo el cavalier! (*Chiama*) Tone! Batista! Tone! (*Entrano Tone e Batista.*) Purtì via la sista de la bögada, ve racomande, riì enfi al lach. Peseghiv, sö de brai.

(*Entrano Franco Forte, Pagìna, Caius e don Ugo.*)

Franco) Dènter e vedari se ghie rezù o nò. Se me saró sbagliàt tulim pör en gir, l'aró meritat. Endó siv dré a nà voalter co' sto sistèl?

Tone) Zó al lach...

Batista) Ghè denter l'è ròba spurca de laà

Alice) Che ve emporta endó che i va? Volari mia mitiga el bèch apò el de la bögada adès.

Franco) Beck! Ah, se ghe fos apena el bèch en de la bögada! Bèch bèch bèch. Sicür: bèch diaol porsèl. La ghe volareé de bù na bèla bögada. (*Escono Tone, Batista e Robin con la cesta. Franco Forte chiude la porta a chiave.*) Dò mandade. Chèste j-è le ciaf. Nom, fom pasà tôte le stanse, vardom empertöt. Stanom la volpe. Sö, nóm en sirca del vulpù.

Tomaso) Siòr Forte lasì perder, siv dré a fav de tórt. Sti mia fa rìder la zènt. Lasì pèrder.

Franco) Pòde mia lasà pèrder, nom de sùra a véder. Nom, vignim dré a me (*esce*).

Don Ugo) L'è pès de Otello, no g'ho mai vist na gelosia compagn.

Caius) L'è perché ché som en Italia, en Francia no gh'è nüsü de gelüs.

Tomaso) El siv che fom? Nomega dré, vardom se el riarà stanà sta volpe, mèi amó, sto vulpù.

(*Escono Pagina, Caius e don Ugo.*)

Margi) Oh, el schèrs l'è deentàt amó pö bèl. En pratica j-è du schèrs.

Alice) So mia se me piàs de pö el schers fat al me òm o chel fat al cavalier Strinaròss.

Margi) Chisà che pora che 'l g'ha ciapàt quan che el vòs òm el g'ha domandàt de la sista.

Alice) Dopo chèl che gh'è süces el garà de sicür bisògn de en bel bagn. Batil en de l'acqua del lach no pöl che faga bé.

Margi) Bröt spurcaciù, bröt tàngher. L'era ura che 'l catàes chèl del formai!

Alice) Come garal fat el me òm a sai che gh'era ché el cavalier. No l'ho mai vist isé gelus, el ghia j-öcc fora del có.

Margi) Góm de nà a fònd a la ròba e véder come che 'l g'ha fat. Magari entant se pöl fa amó en qualche schers al nòs cavalier. Giü apena 'l basta mia. Per fürtuna som en carneàl.

Alice) El set che fom? Ghe mandom amó na olta comar Picinèla co' le nòse scüze. Ghe dizóm che som dispiazide fis de chèl che gh'è süces. Ghe dom amó na qualch speranza e lü, vanitus come che l'è, el ghe casca e nòtre el sistemom per le feste la seconda ólta.

Margi) Sé, faróm isé: ghe mandom le nòse scüze e el mandóm a ciamà per le òt de dumà matina.

(*Rientrano Franco Forte, Pagina, Caius e don Ugo.*)

Franco) Rie mia a catàl. Chèl bröt pansù el s'è vantàt endàren.

Margi) Beato cielo! (*A parte a Alice Forte*) Ghiv sintit?

Alice) Bel modo de tratàm caro el me òm, ve par mia?

Franco) Sé, me par.

Alice) I vòs pensér j-è mia stacc tant bèi.

Franco) Amen!

Margi) Ve fi de tort, siòr Franco Forte. Ve fiv en gròs tort.

Franco) Se vèt che 'l merite.

Don Ugo) No ch'è nüsü en casa, còm vardat empertöt, en töte le stanse, en dei vestare, en de le casse, nei casitù. Nüsü!

Caius) *Diable!* Gna mé g'ho catàt nüsü. E sé che g'ho vardàt empertöt.

Tomaso) Garesev de vergognav siòr Franco Forte. Qual demonio, qual spirit malign v'ha pudìt sornav en del có sta somènsa? El vós có el volarès gna per töt l'ór del Castel de Desensà.

Franco) Sarà mia bèl, mastro Pagina, però pòde faga gnènt.

Don Ugo) Vòsa fómna l'è na fómna onesta. E che n'è mia tante de oneste compagn de lé.

Caius) Pö onesta de lé no ghe n'è altre.

Franco) Ben, v'ho emprumitìt el salàm nostrà, però nom prim a fa du pas che me calme. Per adès perdunim, ve spiegaró n'altra olta perché me so comportàt isé. Vignì apó vó comar Margi, vignì con de nòter e sirchì töcc de perdunam.

Tomaso) Nom siòri (*A parte.*) Adès sé che podóm töl en gir per en bèl pès. (*A tutti*) Nóm siòri.

Franco) Nom maestro Pagina, nom. (*Escono tutti.*)

INTERVALLO

Scena IV - La casa di Pagina

(*Entrano Maltafina e Anna Pagina.*)

Maltafina) El siv che vòs pàder el pöl mia vidim. Sti mia mandàm de lü, stèla cara.

Anna) E alura, che fóm?

Maltafina) El dis che g'ho le ma sbüse e g'ho mangiat föra töt el me patrimone. L'è vera. Lü el pensa che mire ai sólcc, ai sò sólcc, e chèsto l'è mia vera. El sèghita e menala. El dis che l'è empossibil che me ve vòle bé per chèla che sif, ma che ve vöi bé per chèl che ghif.

Anna) Forse l'è la verità.

Maltafina) No, l'è mia isé. Per dila ciara e tonda, se de prensépe pöl vèser stat le palanche a muim, adès che v'ho cunusit me n'emporta gnènt dei sólcc. Dènter de vó gh'è en valur pö grand de töcc i sólcc del mond. E l'è chel che me vöi, e che vöi apena per me.

Anna) (*A parte.*) Caro Maltafina, pruì a naga dré a me pàder co' le bune maniere, siv mia bu de lisiàl? Sirchì de faga cambià idea. Se envece... vé en sa che gh'è zènt.

(*Si ritraggono continuando a parlare. Entrano Penansima, Zìgol e Picinèla.*)

Penansima) Comar Picinèla, domega en tai. Lasì parlà me niut Zìgol.

Zìgol) Vöi proà almen en per de ólte per véder chèl che sücèt.

Penansima) Sta mia lasàt mèter en sudisiù.

Zìgol) Machè sudisiù, só bu de fam entènder, l'è che g'ho pora.

Picinèla) (*Ad Anna*) Cara la me Annetta, gh'è mastro Zìgol che 'l völ div na ròba.

Anna) Vègne. (*A parte.*) Chèsto l'è chèl che 'l g'ha en pansa me pàder. Mia sèmper I sólcc i scond töcc i difècc. E ché ghe n'è en möcc... de difècc, mia de sólcc.

Picinèla) Come nómi mastro Maltafina? Pòde div na parola?

Penansima) (*A Zìgol*) Ecó, la ria, sö sta mia fa el timid Zìgol, coraggio! Ah caro el me tus se ghe fós ché amó tò pàder!

Zìgol) Me pàder sé che l'era togo madamina Annetta. Me zio el podarés cöntan de bèle. Zio diga de chèla òlta che el g'ha robàt tre oche en de en polér a Vacaröl.

Penansima) Lasa pèrder i polér Zìgol. Só sicür che l'Annetta la ve vül bé lo stès apó senza polér.

Zìgol) Sòrbole! No ghe n'è n'altra compagn de madamina Annetta en töta Rioltèla.

Penansima) El ghe farà fa la vita de na gran siòra.

Zìgol) De na sioràsa, ghe 'l garantése.

Penansima) E me ghe darò i camp che g'ho 'n Lögana, chei de San Martì e töcc chei de Sentenér.

Anna) Caro giudice Penansima, lasì che 'l parle, lasì el sape lü a fam la corte e mia vó.

Penansima) Ghet sintìt Zìgol? Ghet vist come che l'è bendisposta. La vül parlàt, ve lase de sui.

Anna) Alura mastro Zìgol?

Zìgol) Alura madamina Annetta...

Anna) Cos'el che vül fa de bèl? Quale èle le vòse volontà?

Zìgol) Le me volontà? Chèsta l'è bèla! Sò gnamó en vècc rimbambìt per scrier le me volontà. Grazie al ciel gho amó le prime rice.

Anna) Vulie dì, mastro Zìgol, cosa pòde fa per vó? Cosa vuliv de me?

Zìgol) A div töta la verità, de vó volarès póch e nient. Se sarà destino bene, sedenò pasiensa, auguri a chi sarà catàt föra. L'è stat vòs pàder e me zio a muìs. Domandiga a lur come che sta le ròbe. Domandighel a vòs pàder che l'è prope dré a rià.

(Entrano Tomaso Pagina e Margi Pagina.)

Tomaso) Cara la me tusa, ghiv de vuliga bè a mastro Zìgol. Cosa ghe fal ché compar Maltafina? Chesto dènter e föra el me dà fastide. Siòr, ve l'ho za dèt: me fiöla l'è za promèsa.

Maltafina) Via, maestro Pagina, en bris de pasiensa.

Margi) Caro Maltafina ghi de mocala lé de sinsigà la me pütina.

Tomaso) L'è na tusa che a vo la ghe se fa mia.

Maltafina) Vuliv almen scultam en minüt! Pòde dì almen 'na parola?

Tomaso) No, caro compàr Maltafina el siv come la pense, sti mia a fam de tòrt. Dènter dènter giudice Penansima, e pò a lü mastro Zìgol el vègne, dènter, cumudiv.

(Escono Pagina, Penansima e Zìgol.)

Picinèla) Sarà mèi che parle co la comar Margi Pagina.

Maltafina) Gentile comar Margi Pagina, me ghe vöi bé a vòsa fiöla. Ghe vöi bé senza tancc resói e senza tante manfrine. Ghe vöi bé e basta. Dizim che pòde sperà, dizim che me dizare de sé.

Anna) Cara mama, per carità del cielo, sti mia fam maridà a chèl rimbambìt.

Margi) Gna dile per schers serte ròbe. Per te g'ho en mènt vergü de mèi, vergü bé empiatàt.

Picinèla) (*A parte*) L'è dré a pensà al me padrù, al dutùr Caius.

Anna) Poarèta mé, chèl che me spèta.

Margi) Sti mia a pensaga, compar Maltafina. Nó ve saró né pro e né contra. Prima parle con de me fiöla, en base a chèl che la me dirà decideró. Però entant lasom le ròbe come le sta, che sò pàder nó 'l daghe föra de mat per niènt.

Maltafina) La salüde gentile siòra. Addio, Nannina.

(*Escono Margi Pagina e Anna.*)

Picinèla) Chesto l'è töt per mèrit me. “Ma come” g'ho dit “vuliv strösià vòsa fiöla con de en deficiente compàgn, con de en vecio bacuco de dutur ernsiminìt? Ma liv vardàt bé messer Maltafina?!” L'è töt mèrit me.

Maltafina) Grasiè, grasiè Picinèla, e per piazer, riarésela mia a portaga chèst'anèl a la me Annetta? Chèsto l'è per el disturbo.

Picinèla) Che el ciel el ve ricompense (*Esce Maltafina.*) Che zuinòt de cör! Epure, sarés mia chi catà fora per madamina Anna, se mastro Zigol, el dutur o chèsto Maltafina. Stom mia a ciapala calda. Ghe pensaróm sura. Entant nó dal cavalier Strinaròss a diga chèl che le m'ha dit le dò comar Forte e Pagina. (*Esce.*)

Scena V - l'osteria della Giarrettiera

Strinaròss) (*Entra.*) Bertoldo! Ehi, Bertoldo.

Bertoldo) (*Entra.*) El comande siòr padrù.

Strinaròss) Va a tòm na scödèla de vi brulè, g'ho bisògn de scaldàm. (*Esce Bertoldo.*) Saró mia riat a la me età per fam fa fesso en chèsto modo. Bötam en del lach compagn de 'n predù. Menomal che se tocàa coi pè sedenò sares negàt. Però g'ho biit lo stes en möcc de acqua spurca, prope chèla dei squadrù endó che le fómne le laa. Me ve amó de gómit.

Bertoldo) (*Entra col vino.*) Gh'è ché comar Picinèla, cavalier, la garés de parlà con vó.

Strinaròss) Zontomega en pó de vì a tóta l'acqua del lach che m'è restat en pansa. Prima bée, g'ho la pansa zelada come se ghes majàt bàle de neve. Dopo fala vègner dènter.

Bertoldo) Comar, dènter.

Picinèla) (*Entra.*) Buondi cavalier, el me scuse se me só permèsa de vègner a distürbav.

Strinaròss) Porta via e va a preparàm amó na bèla scödèla de vi brulé, bel cald. (*Esce Bertoldo.*)
Alura comar?

Picinèla) Cavalier, mé vègne perché m'ha mandat comar Alice Forte.

Strinaròss) Ah, comar Alice Forte! Rèste de gias. Za ghie frèd prima adès só pès de 'n pinguino.

Picinèla) Ahimè! Lé poarèta, de chèl che gh'è sùcès, no la g'ha gna culpa gna pecà. I servidur i g'ha capìt Roma per Toma. Se ghesev vist come che la g'ha samàt con de lur. La ghe n'ha dit de còte e de crüde.

Strinaròss) A dì la verità gna me g'ho capìt bé chèl che gh'è sùcès. Forse g'ho fat mal a fidam de giòna che la g'ha mia töte le fasine al quèrt.

Picinèla) El staghe mia a dì isé cavalier. Lé, l'è rincrisida fis, poarina l'è isé zó de moral che magari a vidiv la se tira sö en bris. La m'ha dit de div che stamatia el so òm el va a cacia. E lé la ve spèta tra le òt e le növ. La ve farà le scüze, però adès, g'ho de portaga na risposta.

Strinaròss) Va bé, naró a catala, diziga che el fó apena perché só 'n òm de parola.

Picinèla) Ghel dizaró.

Strinaròss) Braa. Diziga che turnaró da lé. Tra le òt e le nöf?

Picinèla) Sé, en tra le òt e le nöf cavalier.

Strinaròss) Va bé, nì a diga che rie.

Picinèla) Ve salüde, stím bé cavalier (*esce.*)

Strinaròss) Me domande e dizé come mai messer Rivoletto el s'è gnamó fat véder. El m'ha mandat a dì de sta en casa che el sarés vignìt. I sólcc j-è sólcc. Menomal, èco che 'l ria.

Franco) (*Entra in veste di Rivoletto.*) Salve cavalier.

Strinaròss) Siòr Rivoletto, siv vignìt a saì chèl che gh'è sùcès fra me e la moér de Franco Forte?

Franco) Só töt e só vignìt aposta per chèsto, cavalier.

Strinaròss) Vardì, messer Rivoletto, che me sie a casa de la comar Forte pròpe a l'ura che vie dit.

Franco) E gh'è nat töt bè?

Strinaròss) Töt mal, messer Rivoletto.

Franco) Come mal? Gala cambiàt idea a l'ültim minüt?

Strinaròss) No, messer Rivoletto. L'è che, chel becamort del so òm, gelus compagn de en cà, l'è fiondàt come na bala de s-ciòp prope quan che nóter du siegn dre a... brasas, bazas, strinzis. En pratica gh'era quasi finìt töcc i preliminari e... ma nó che lü el ria come na schègia, ensèma ad alter sö compar e töcc i se mèt a sercà, come se pöl dì, l'amante de sö fómna.

Franco) Come? E vó siev lè? Siv semper stat lè?

Strinaròss) Sie lé, so sémper stat lé.

Franco) E nüsü gh'è stat bu de catav?

Strinaròss) Lasim parlà, l'è mia finida ché. Per fürtuna gh'è riàt comar Margì ad avisàgn che gh'era dré a rià chel cornuto de Franco Forte. Al moment, le sa mia che fa, pö le se enventele de scundim en de la sista de la bögada e de fam portà föra de casa co' la roba spurca.

Franco) Ne la sista de la bögada?

Strinaròss) Sé, le m'ha enfrognàt denter en mèss ai manti e le toaje ónte, a le calsitine e a le mödande che spösaa. E nö ve dize la spösa. Na spösa che faa vègner de gómit. Ròbe de mörer sfisiàcc.

Franco) E quant temp siv stat scundit en chèla sista?

Strinaròss) Ah, l'è gnamó finida. Ciamàcc da la padruna, ria du servidur, i g'ha ciapàt la sista per portam zó al lach come che se fa co la bögada spürca. Ma noria chèl cavrù del sò òm?! Sübit el domanda cosa gh'è en de la sista. M'è parit de mörer tre olte. Prim: de la pora che 'l me catàes me s'è muìt el stomèch, m'ha ciapt el mal de pansa e m'è vignit en curi-curi de l'alter mond. Second: en mèss a töta chèla spösa, schisàt come che sie, pudie mörer de asfisia. E ters: pudie mörer negat. Za mèss embambolàt dela spösa, querciàt come sie, sie apó töt südat e lur i m'ha batit zó en de l'acqua zelada del lach. L'è stat en miracol se no só mòrt negat.

Franco) Só prope dispaizit de töt chèl che v'è capitat. Adès parle föra dei dènc: chèsto vól di alura che per me gh'è pö speransa? Vól di che la lasì pèrder e ghe farì pö la corte?

Strinaròss) Vó me cunusì mia bé, gna se i me cópa lase pèrder. Ve dizaró de pö, stamatimna el sò òm el gh'è mia e lé la m'ha mandàt a dì che tra le òt e le nöf la me spèta. Siv content?

Franco) Adès j-è le òt pasade.

Strinaròss) G'ho de pesegàm. Turnì quan che nì òja messer Rivoletto, e ve cöntaró come che l'è nada. Sti tranquilo. I córegn al siòr Franco Forte i ghe j-a caa pö nüsü.

Franco) Èco chèl che capita a tö moer. Ma staolta el me scapa mia, varde en töcc i büss e büzilì. Me mètei i córegn come chèi de en toro? E me, compagn de en toro j-encornaró töcc du.

ATTO IV

Scena II - la casa di Forte

(Entrano Strinaròss e Alice Forte.)

Strinaròss) Cara siùra Alice, el vòs dulur el g'ha cancelat töcc i me dispiazéer. Capise da le vòse parole che me vuliv bé e isé ve dize che saró vòs servidur per semper. El me cör l'è vòs. Siv sicüra che el vòs òm l'è mia de chèle bande ché? Sicüra che gh'è mia pericol che el turne?

Alice) L'è 'ndat a cacia, sti tranquilo cavalier.

Margì) *(Di dentro)* Ehi oh, comare Ford ehi!

Alice) Ser Gioàn, pasì en de l'altra stansa, per piazér. *(Strinaròss esce. Entra Margì Pagìna.)*

Margi) Dizim en pó, comar, gh'è vergü alter ché, en casa vòsa?

Alice) Nò, nüsü, apena i servidur.

Margi) Ah de bu?

Alice) De bù, perché? (*A bassa voce*) Alsi la us che el ve sènte bé.

Margi) Bene bene, so pròpe contenta che no ghe sape nüsü alter en casa.

Alice) Perché?

Margi) Perché el vòs om, cara mia, l'è ché de föra che 'l vuza come en mat. L'ho mai vist isé gelus e isé encasàt. So prope contenta che chël tal gras cavalier no el se cate ché con de vo.

Alice) El cavalier? Siv sicüra che el parla pròpe del cavalier?

Margi) Aterf fat che sicüra. El sbraita che el vöi copal. El dis che l'ultima olta el gh'è scapat per en pelo en de la sista de la bögada e che staolta l'è sicür de becàl. Menomal che ché el ghe mia, forse el vòs òm el la mocherà de èser gelus.

Alice) Endó el adès el me òm, comar Margi ?

Margi) L'è zó en fond a la via, el sarà ché a minücc.

Alice) Sö ruinada. Per me gh'è pö gnènt de fa. El cavalier el se cata prope ché!

Margi) Alura siv pròpe ruinada. Ruinada per ruinada l'è mei che 'l fòme scapà. Mandil via sübit. Mei ruinada vo che mòrt lü. L'è mei la vergogna ca l'assassinio.

Alice) Da che banda pòdel scapà? Che pòde fa? Endó el sisteme? N'altra olta en de la sista?

Strinaròss) (*Entra.*) No, en de la sita no! Foi a ura a scapà prim che 'l rie?

Margi) Ahimè, tre fradèi de Franco Forte i s'è mes sö i trè öss con tre bastù gròs isé, pròpe per mia fa scapà nüsü.

Strinaròss) Che foi? Me sconde en del cami?

Alice) El cami l'è el prim post endó ché se va a vèder de solit. En qualche vestare?

Strinaròss) Endó el en vestare?

Alice) El vardarà apó lé, el varderà empertöt. L'è emposibil scundiv en chesta casa.

Strinaròss) Alura me sconde de föra.

Margi) Se nì fora e i ve riconòs, siv zabela 'n òm mort. Ameno ché no nìghe föra travistit.

Alice) E come se pöl travestil?

Margi) Fim pensà. L'è talmente gròs che le nòse sotane le ghe va mia bé, sedenò, en capel, o en fasöl söl có, o na sciarpa, el sarées pudìt pasà per na fómna e rià a scapà.

Strinaròss) Care le me fómne envintì vergót a la svelta, vöi mia mörer.

Alice) La zia de la me sartura personal! Chèla ciciuna che sta a Peschiera, l'ùtima olta che l'è vignida a catà sò niuda, la g'ha desmentegat ché en sò vistit.

Margi) La me par na buna idea. L'è grasa e gròsa sö per zó compagn del nos cavalier. De sicür la garà lasàt ché apó el capèl. Curi de sura a cambiav cavalier.

Alice) Ni, ni, sti mia a pèrder temp. Entant me e la comar Pagina ve sercaròm en vergót per mascherà la faccia.

Margi) Sö, curi, noaltre riom sübit per aidav a vistiv. Entant mitiv la sotana.

(Esce Strinaròss.)

Alice) Set mia che bèl se el me òm el ghés de catàsel deanti isé mascheràt! Lü el pöl mia vèder chèla ciciuna de Peschiera. El g'ha proibìt de mèter pè en casa nòsa. El g'ha dit che la prosima olta che la se faa véder el l'ares ciapada a bastunade.

Margi) Che el Signur el varde en zó e che el diaol el ghe mète la cua.

Alice) Ma, el me òm el drè a rià de bu?

Margi) Sicür. El parla apó de la sista. Chisà come che el g'ha fat a sail?

Alice) Siv che fom? Ghe dizóm ai servidur de portà amó föra la sista de la bögada, come che i g'ha fat l'altra olta e stom a véder.

Margi) Entant, nòm a vèster de strìa chel bombolòt semo che gh'è de sura.

Alice) Prima dó ùrden per la sista de la bögada. Ni che me rie sübit.

(Margi esce. Entrano Tone e Batista.)

Alice) Ve racomande, ciapì la sista e se el me òm el ve dis de fermav e de vödala scutil e fi chel che el ve urdina. Sö, sti mia a pèrder tèmp. *(Esce.)*

Tone) Coragio, tirom sö la sista. Sperom che no ghe sape denter la cavalleria come la olta pasada.

Tone) Pötos de la cavaleria preferirés che la sìmes de fèr o de piómb.

(Entrano Franco Forte, Pagina, Penansima, Caius ed don Ugo.)

Franco) Ridì, ridì! E se 'l fós töt vera maestro Pagina? Zó chèla sista furfance. Vergü i naghe a ciamà me moer. Che rasa de rüfià! Adès lè finida de tramam dré a le spale. Alura, endó èla mè moer che ghe fò vèder che bèla bögada grasa e spurca la manda a laà.

Tomaso) Siv dré a pasà töcc i limiti, caro el me siòr Franco Forte. Vo siv mat de ligà.

Don Ugo) Mat matènt. Se carés de mitil en manicomio e pàter via la ciáf.

Penansima) A di la verità, siòr Franco Forte, si dré a fà na ròba mia tant bèla.

Franco) El só apó me che l'è na ròba mia tant bèla. (*Entra Alice Forte.*) Vigni en sa madama Alice Forte. Fómna onesta, modesta, tòta casa e virtù, che la g'ha de soportà un òm gelus poarèta. Sbaglie sö töt, el mia vera?

Alice) Sbagliv prope töt. Sospetà de me? Isé? Me no vó mai dat motivo de sospetà. Pudi dil forte che só semper stada onesta.

Franco) Onesta dizìv? Bel müs de tóla a parlà isé. Ve föra infame (*strappa i panni dalla cesta*).

Tomaso) En laur compàgn el sta gna en ciel e gna 'n tèra! Lasì pèrder!

Alice) Ma ghiv mia vergògna a fa isé? Lasì sta la me bögada.

Franco) Lase sta gnènt. L'è lé dènter e adès el ve föra, co le bune o co le catie.

Don Ugo) Che n'è amó de véder! Siv dat föra de mat! Mèter el nas en de la pöcada de vòsa fómna!

Franco) Ve urdine de tirà föra töt da la sista.

Alice) Perché caro el me òm, perché?

Franco) Maestro Pagina só sicür che gh'è un òm en casa mia. Ger, sota el me nas, l'è nat föra de casa mia en chèsta sista e la gh'è nada bé. El podarés proà a scapà apó adès scundìt lé dènter. Vüdi la sista, föra tòta la ròba.

Alice) Se catariv en òm lé dènter che me rèste ché sèca fülminada!

Tomaso) No gh'è denter nüsü!

Penansima) Parola d'unur siòr Franco Forte chèl che ghiv fat l'è gna en pó bèl.

Don Ugo) Siòr Franco Forte lasiv mia ciapà la mà, sti mia a èser celus en chèl sistema. L'è mei che cöntiche fin a dés prim de fa sèrte ròpe.

Franco) L'è mia ché. Alura el cataró scundìt de n'altra banda.

Tomaso) El catarì de nösöna banda, lüle l'è scuntìt apena en del vòs servèl.

Franco) Fim en piazer, aidim a sercàl amó na olta. Se 'l cataróm mia alura podarì tòm en gir e dì che só mat, che só stat esageràt, pudì dì chel che nì òja. Però adès aidim a sercal. Cuntintim

(*Escono Tone e Batista con la cesta.*)

Alice) Comar Margì vignì zó co la vècia che el me òm el vól vègner en de la camera endó siv vo.

Franco) La vècia? Quale vècia?

Alice) Ma sé, la zia de la me sartura personal, sò zia l'è ignida a catala. Chèla cicùna de Peschiera.

Franco) Chèla vècia stria rugnusa! Come s'èla permesa de mèter pè en casa mia. Ghe lie proibìt. La va en gir a lèzer le mà, a fa le carte, a fa le fatüre e chisà quanti alter embròì. Ve zó de lé strià che te sisteme me per le feste.

Alice) Stì mia fa isé, l'è vècia. Me par mia el caso de menàla. Aidim apó vóter a tignil calmo.

(Entrano Strinaròss vestito da donna e Margi Pagina.)

Margi) Sò, só comar Spifera, abelase, dim la ma.

Franco) *(Lo bastona)*. Föra de la me casa bröta embrujuna, stria, vècia rugnusa. Apó se te lèter le ma te ghé mia preist de ciapà en fraco de bòte encö. Vöt che te la lèze me la ma? Föra föra

(Esce Strinaròss.)

Margi) Vergugniv! Liv mèza copada poera fómna.

Alice) Oh, l'è bela bù de fal. Bèla fòrsa, bèl coragio, ciapasela con de na vècia.

Franco) Che la s'empiche, bröta galina!

Don Ugo) A di la verità el c'ha mia töcc i torcc, apó me c'ho dei döpe che la sape depù na stria. Apó se 'l müs l'era scundit sota 'l capèl e la sciarpa, me par de vica entraist na parpa(barba).

Franco) Bröta carogna! Fa nient, adès l'è nada. Siòri vulì vignim dré che metom la parola fine apó a chel'altra storia. Vedom se g'ho rezù o nò a èser gelus?

Tomaso) Ma sé, nom e finomela föra apó co' sta mania de j-òm scundicc. Nom töcc a cercàl.

(Escono Franco Forte, Pagina, Penansima, Caius e don Ugo.)

Margi) Ostis, quante che el ghe n'ha dàt. El ghe n'ha dat en fraco e na sporta.

Alice) Bastunade a l'orba, endó che 'l tiràa el tiràa. El g'ha fat bé.

Margi) Gh'en volarés ogne tant de bastunade isé a certa zènt.

Alice) L'aral capida de lasàgn sta, de stagn a la larga?

Margi) Dopo töt chel che gh'è capitàt, spere pròpe che ghe sape pasat la òja de fa porcherie.

Alice) E ai nòs òm? Ghe la cöntóm come che l'óm sistemàt?

Margi) Ma sé, per fòrsa, nó fos alter che per tirà vià töcc i bisuli che g'ha en del có el tò òm. E se lur dopo i volarà vendicàs amó na ólta, noaltre som pronte per aidai.

Alice) Magari i volarà mortificàl ne piasa deanti a töcc.

Margi) Forsa, nom a stüdià amó en qualch schers, tanto l'è carneal. Batom el fèr entant che l'è cald.

Scena IV - la casa di Forte

(Escono. Entrano Pagina, Franco Forte, Margi Pagina, Alice Forte e don Ugo.)

Don Ugo) Vò chiv de le perle de móer.

Tomaso) Fim capì, el v'ha mandat dò letere istèse ne l'istès momènt?

Margi) J-è riade a en quart d'ura de distansa giöna de l'latra.

Franco) Cara la me fómna sirchì de perdunàm. La gelosia la m'ha enorbàt j-öcc e pó el servèl. Ve promète che 'l capitarà pö. Scüzim , scüzim se pudi.

Tomaso) Semper esageràt en töte le ròbe, prima a tormentala e adès a scüzas. Lasì perder ormai l'è nada isé. Empegnómes pötost a stüdià en bel schers per svergognà chel tripù presuntuus del cavalier. E se le nòse fómne le ghes de daga 'n alter apuntament?

Franco) L'è mèi chèl che le g'ha inventàt lüre.

Tomaso) Cioè? Envidàl l'öltima sera de carneàl al veliù de vila Brunati, endó saróm töcc mascheràcc? L'è mia isé stüpid, per me el vé mia.

Don Ugo) El ve, el ve. La stüpidità umana la c'ha mai fine. L'è infinita.

Tomaso) Apó me la pense isé.

Alice) Vo pinsì a come tratàl che per fal vègner ghe pensom notre.

Margi) En vèrs mezanòt el portom föra en del giardì de la vila. Scundicc drè a la sésa, saltì föra mascheràcc de fantasmi e de diaoi. Ghe dizì che vulì robaga l'anima. Ghe fom ciapà en spènt tal che ghe pasarà la òja fin che el scampa de fa el galèt co le fómne maridade.

Tomaso) Grant e gròs come che l'è ghiv idea che el gàbes pora dei fantasmi o dei diaói?

Alice) Póra dei fantasmi! Vedari! Nòtre, per ricunusìl ghe dizaróm de vistis de conquistadùr. Só mia, come Attila, gli unni o i visigoti, chèi con l'elmo a du córegn lónch. Vardaróm isé nat.

Tomaso) Ben, metom el caso che el vègne, che pensì de fa de precis?

Margi) Faróm isé. J-òm i sarà visticc de diaoi e de fantasmi e le fómne de Teodolinda, de Rosamunda, de principèse e regine. Quan che se sarom encontrade con Strinaròss, el portaróm föra, e vóter töcc adòs. Notre farom finta de scapà spaentade. I fantasmi e i diaoi i ghe girarà enturen, i la sinsigherà, i ghe domandarà cosa che el fa vistit da conquistadùr.

Alice) Lü primao dopo, a forsa de èser gojàt el dizarà la verità.

Margi) El ciaparà en spaent che se el se la fa mia sóta ghe mancherà poch. E saróm mia contènc fin che töcc nó i garà vist che fifù e che sbrufù che l'è.

Don Ugo) Vöi veder a mé come la va. Me veste 'pó a me de fantasma.

Franco) Alura sóm a posto, me vó a tö le cadene.

Margi) La me Annetta la sarà na regina vistida de vérd. Ghe metaró sö el có na bèla curuna.

Tomaso) Me vó a tö le candele (*A parte.*) E prope stasera mastro Zigol el spuzerà la me Annetta G'ho za parlat col prèt. I se spuzera en de la césa de San Biase. Che bèl schers per me fómna! (*A tutti*) Chi va a envidà Strinaròss?

Franco) E se me ghes de turna de lù sóta el nòm de Rivoletto, e sènter chel che 'l cönta de fa?

Margi) El ve dizarà che el vé de sicür. Sö, nom a comprà i linsöi, le candele, i solfanèi e töt chel che ocòr per spaentàl.

Don Ugo) Pèl pèl. Dómes de fa. A carneal ogne scherso el val.

(*Escono Pagìna, Franco Forte e don Ugo.*)

Margì) Comar Alice, mandì vergü dal cavalier Strinaròss per sai se el vé o no. (*Esce Alice Forte.*)
Col prèt g'ho za parlàt, adès vó a parlà col dutur. Sta nòt sisteme la me Annetta e se sisteme per le feste el me òm. La fo spuzà al dutur. A carneal ogne scher el val. (*Esce.*)

ATTO V

Scena II - Il parco di Villa Brunati

(*Entrano Pagìna, Penansima e Zìgol.*)

Tomaso) Stom cüciacc chè de dré de la sésa fin che nó vedaróm rià le nòse Teodolinde mascherade.
Sti mia desmentegàv de me fiöla mastro Zìgol.

Zìgol) Se sóm za parlàcc ensema. Lé, la sarà vistida de bianch e per ricunusign me ghe dize:
Scödela e le la me rispond ciapèla. Isé sóm sicür de mia sbagliàs en töta chèla scunfuziù.

Penansina) Bastaa mia el vistìt bianch per cunusìla, ucurìa prope scödela-ciapèla? Stt. L'è quasi ura.

Tomaso) La not l'è de carbù. El bianch dei fantasmi el sarà amó pö bianch en chèsto scür.

Scena III - altra parte del parco

(*Entrano Margì Pagìna, Alice Forte e il Dottor Caius.*)

Margì) Siòr dutùr, vardì che me fiöla la sarà vistida de vérd. Quan che sarà el momènt ciapì la so mà e purtila a la cesa de San Biaze. Entan endì en del parco che me g'ho de nà co la comar Margì. Ghiv capìt bé?

Caius) G'ho capìt töt chèl che g'ho de fa. *Adieu (esce.)*

Margì) El mè om el sarà contènt de faga i schers a Strinaròss, ma chisà come che el sarà malcontènt del mé de schèrs ! G'ho fat spuzà l'Annetta al dutur contra la volontà del me òm.

Alice) Endó èla l'Anneta? E 'l rèst dei fantasmi? E i diaoi? E don Ugo endó el finìt?

Margì) J-è cüciacc töcc dedré de la sésa. Quan che riaróm con Strinaròss, j-empiserà le torce e i salterà föra töcc isé uzàt.

Alice) Chisà che spaènt. Nóm, nóm.

Margì) El se la farà sóta, t'el dize mé. E la sarà gnamó finida.

Alice) Chèsto se che l'è en bel schers. L'è quasi ura, turnóm nel salù. (*Escono.*)

Scena V

Strinaròss) (*Entra ha sul capo un elmo con due belle corna.*) El campanil di Riultèla el g'ha sunàt mezanòt. L'è ura. Che bèla idea chèla de mascheràm de conquistador. Só en conquistador e adès riarà la me dama.

(Entrano Alice Forte e Margi Pagina.)

Alice) Cosa vède: en conquistadur! Siv vó cavalier chèsto gran conquistadùr ?

Strinaròss) Me só en conquistadùr e vó siv la me America.

Alice) Dò americhe, la comar Pagina l'è vignida con de me.

Strinaròss) Enfati le Americhe j-è do: chèla ensima e chèla sóta. E me só ché, pront a spartim en dü per contentàv. (*Rumore di dentro*)

Margi) Cos'èl töt sto cazì?

Alice) Misericordia per i nòs pecàcc!

Strinaròss) Perché? Che sücet?

Alice e Margi) Scapóm, scapóm I fantasmi, i fantasmi! El diaól. (*Fuggono.*)

Strinaròss) Posibil che el diaol el ghe mète sèmper la cua!

(*Dalla siepe saltano fuori i fantasmi e i diavoli e gli si fanno d'attorno a punzecchiarlo. Entrano anche gli altri. Sono tutti in maschera.*)

- Som i diaoi e sóm vignicc a töt. Som vignicc a portàt via l'anima - Te la fom pasà noter la ója de parlà semper mal dej-alter. – Adès te fóm pasà la ója de fa el galèt - Sbüzóm la sò tripa vedóm se ghe ve föra la cativeria.- Som i fantasmi che s'è stofat de vidit a fa el en balù sgionfat – a béee e tracanà – a girà per le osterie - Vec, bacöch a na a sinsigà le brae spuze.- Vergugniv

Strinaròss) Lasim stà, g'ho fat gnènt. (*Si stende in terra a faccia sotto.*)

– cagasotto - - Verme, vile, endiaòlàt, smargiàs, vilàn, sbrufù e mort de fàm -

Strinaròss) Chesto fantasma l'è pes de töcc. Ahi, ahi, muchila!

(*Lo tormentano in tutti i modi poi sempre pùnzecchiandolo gli girano attorno. Nel frattanto il dottor Caius entra da un lato e si porta via una dama in verde; Zìgol arriva dall'altro e rapisce una in bianco; Maltafina spunta e si cucca l'Annetta. Dopo il gran frastuno tutti se ne vanno. Nel silenzio Strinaròss si toglie l'elmo e si solleva. Poi entrano Pagina, Forte, Margi e Alice.*)

Tomaso) T'óm becàt staolta. L'è mia asé vistis de conquistadùr per èser en conquistadùr. Ve la siv fada en bràghe de la póra, cavalier?

Margi) Basta schersà. Alura cavalier che gne diziv? Ve piazele amó le comar de Riultèla? (*Indica le corna dell'elmo*) Chèsti córegn i starés mèi scundicc en de en bósch che ché en paés.

Franco) Cavalier, chi èl el cornuto adès? El sior Franco Forte o Strinaròss en conquistadur? Che gal conquistat? Ve 'l dize mé: na sista de la bögada, el bagn en del làch e 'n fraco de bastunade.

Alice) Cavalier, som stacc sfürtünacc, som mai riacc a encontras de sui.

Strinaròss) Me par de capì che voalter mi scambiàt per 'n àzen fat e finit.

Franco) Sé, per 'n àzen e per en cavrù. G'ho le pröe de chel che dize.

Strinaròss) Chesti alura j-è mia né fantasmi e né diaoi? M'era vignit en qualch sospèt...

Don Ugo) Cion Strinaròss, muchila lé a la vòsa età de fa el pajaso, de curiga dré a le fómne.

Franco) Ben detto, fantasma Ugo.

Don Ugo) E apó vo ghi de mocale lé de èser celùs come en cà de vòsa fómna.

Franco) Basta, promès. Faró come i francés. Saró pö gelùs.

Margi) Cavalier, cridiev de bü che se nótre garesem decidìt de cambià óm, garesemn catàt föra vó?

Franco) En salamòt isé, en sach de patate compagn? Ma via!

Margi) En balù sgionfat!

Tomaso) En mort de fàm cómpagn? Vec, bacöch e co' la pansa compagn de na gròsa angüria? De dò angürie?

Franco) Endiaòlàt, smargiàs, vilàn e sbrufù!E che parla sèmper mal dej-alter?

Don Ugo) Che va sö e zó per le osterie, che pév, che zöga a sólcc, che pestemia e che l'è sèmper pront a tacà péga?

Strinaròss) E va bé, sì vòter che g'ha el cortèl per el mànech. Fi chèl che vuli de me.

Franco) Corpo del diaol. Ve mandaróm a Riultèla da en certo messer Rivoletto, vuliev faga de röfià, vel ricurdiv? E garì de daga en drè töte le palanche.

Tomaso) Basta, basta. Sta nòt l'è l'ültim de carneàl, se g'ha de sta alegher. Nóm töcc a fa festa. E pó vó Strinaròss ridì de mè fómna, mia per el schers che la v'ha fat lé, ma per chèl che me g'ho fat a lé. Diziga che mastro Zigol el s'è maridat con sò figlia.

Margi) (*A parte*) Sé, me fiöla. Me fiöla a chel'ura chè la g'ha za spuzat el dutur caius.

Zìgol) (*Entra.*) Ah, uh, uh, maestro Pagina!

Tomaso) Caro el me tus: töt a posto? Gh'è nat töt bé?

Zìgol) Àter che bé! Pö stòrt de isé la pudia mia nà.

Tomaso) Stòrt? Cos'el che gh'è nat stòrt?

Zìgol) G'ho fat e so nat pròpe come che s'era cumbinàt. Mascherada come che l'era cridie pròpe che l'eres so fiöla. Envece nò, l'era el scarpulì che sta en piasa.

Tomaso) Caspita, che fregadüra!

Zìgol) Àter fat che fregadüra. Pròpe en schers de carneàl. Che me en fói me de en scarpulì !

Tomaso) Ta fae mia isé stüpid. T'ere dit che te gareset ricunusìt me fiöla dal vistit.

Zìgol) Me só nat de chèla vistida de bianch e g'ho dit "scödela!" e le la m'ha rispundit "ciapèla" prope come s'era combinat, però l'era mia l'Annetta, nò: l'era el garzù del fornèr.

Margi) Caro el me Tomaso, sta mia encasàt. G'ho scoperto i tò machinamènc e g'ho fat en modo de vistila de verd. Adès l'è za spuzada col dutùr.

Caius) (*Entra*) Endó èla la comar Margi, i m'ha fat fèso. I m'ha rifilat en tus, un *garçon*, en garzù, un *paysan*, en *mas-cc*, e de sicür l'è mia la bèla Anna Pagina. So stat embrojàt.

Margi) Ma come sarés a di. Si mia nàt a tö sö chèla vistida de vérd?

Caius) Giösta, vistida de vérd, e l'era en tús! Serti schèrs a me, dutur frances se i fa mia ! Fó saltà en aria töta Riultèla.

Franco) Strano. Alura chi el che s'è cucàt la vera Annetta?

Tomaso) G'ho en bröt presentimènt. Èco che ria compàr Maltafina.

(*Entrano Maltafina e Anna Pagina*)

Tomaso) Alura compàr Maltafina?

Anna) Mama, bubà, perdunim! Bubà perdùnem, mama perdùnem.

Tomaso) E alura madamina, come mai si mia endàda con de mastro Zìgol?

Margi) Come mai te set mia nada gna col dutur frances?

Maltafina) Sti mia spaentàla! Ve la cönte me la verità: Voalter vardaèv apena a l'interès, miraèv a maridala senza amùr. Noalter dù l'è de en pès che se volom bè. E adès le l'ho spuzada. Sti mia a uzaga dré. La v'ha mia scultàt apena perché “al cör non si comanda”.

Franco) Via töte le face de funeral. Ormai se pöl pö faga gnènt. L'era scrit en del ciel che la ghéres de finì isé. Coi sólcc se pöl compra tère e case ma l'amur nüsü i la vend.

Strinaròss) G'ho pròpe göst. I vulia fam en schèrs a mé e j-è restàcc lur schersacc.

Tomaso) Sta olta l'è nada isé. Se pöl pö faga gnènt. Maltafina, ve augure tanta felicità.

Strinaròss) Quan che se va a palpù de nòt, chèl che se brinca se brinca.

Margi) Basta bruntulà. Compàr Maltafina che el Signur el ve mande bune giornade alegre. Nóm caro el me òm, turnom töcc a fa festa. Töcc a pó el nòs cavalier Gioàn el vègne ensema a nóter, a rider con de nóter dei schers de carneal che gh'è stat fat sta nòt.

Franco) Così sia e amèn. Cavalier Gioàn a la fi de la sunada chel che mì empròmès el mantigni: perché Mastro Fontana sta nòt el la pasarà ensema a la comar Forte.

Tutti) Evviva!

Strinaròss) Som stacc töcc fregàcc!

(*Escono.*)

Fine